

Femeia mării

Piesă In cinci acte (1888)

In românește de Sidonia Drăgușanu și Florin Murgescu

:

Personajele

Doctorul WANGEL, medicul districtului. Doamna ELLIDA WANGEL, a doua soție a lui. BOLETTE
i fiicele lui din prima

HILDE, preadolescentă \ căsătorie. Profesorul ARNHOLM. LYGSTRAND. BALLESTED. Un străin.

Tineret din oraș.

Turiști.

Sezoniști.

(Acțiunea se petrece vara, într-un mic oraș de fiord, din nordul Norvegiei.)

Actul

(Casa doctorului Wangel, cu o verandă mare spre stînga; se vede că a fost construită ulterior. Grădină în față și de jur împrejur. Mai jos de verandă, un catarg. În partea dreaptă a grădinii, o boltă de verdeață, sub care se află o masă și scaune. Gard viu, cu o mică porțiță în fund. În spatele gardului, un drum care merge de-a lungul țărmului. Alee de arbori alături de drumul care însoțește țărmul. Printre arbori, se zărește fiordul și, în depărtare, un șir de munți înalți, cu piscuri. E o dimineață caldă de vară, limpede și strălucitoare.

Ballested, un om între două vârste, poartă o bluză de catifea veche și o pălărie gen „artist”, cu boruri mari; stă lângă catarg și potrivește frîglierile: steagul e pe jos. Puțin mai departe, un șevalet cu o pînză montată, alături de un scaun pliant, pensule, o paletă și o cutie de vopsele.

Bolette Wangel intră în verandă cu un vas mare cu flori în mînă, prin ușa deschisă a camerei care dă în grădină; pune vasul pe masă.)

BOLETTE Ei, Ballested, ai reușit să le faci să lunece?

BALLESTED Sigur, domnișoară. De altfel, nici n-a fost prea greu. Îmi permiteți să vă întreb...

Așteptați vreun musafir, astăzi?

BOLETTE Da, îl așteptăm pe profesorul Arnholm. Trebuie să vină în dimineața asta la noi. A sosit în oraș azi-noapte.

187

BALLESTED Arnholm? Stai puțin... Nu-l chema cumva tot Arnholm pe ăla care a fost chiar profesorul dumneavoastră în urmă cu cîțiva ani?

BOLETTE Ba da. E chiar el.

BALLESTED Ia te uită! Va să zică, vine din nou pe-aici, pe la noi.

BOLETTE Tocmai de asta vrem și noi să decorăm casa...

BALLESTED Ei, da, înțeleg...

(Bolette intră din nou în camera care dă spre grădină; după puțin timp, pe drumul din dreapta apare Lyngstrand, care se oprește interesat cind vede șevaletul și uneltele de pictură. E un tânăr plăpind, îmbrăcat modest, însă îngrijit; pare foarte slăbit.)

LYNGSTRAND *(dincolo de gardul viu)* Bună ziua.

BALLESTED *(întorcîndu-se)* Hopa! Bună ziua. *(Ridică steagul.)* Așa... S-a înălțat balonul... *(Fixează firînghiile și începe să se ocupe de șevalet.)* Bună ziua, am onoarea. De fapt, n-am avut plăcerea să...

LYNGSTRAND Sînteți, cu siguranță, pictor.

BALLESTED Se vede destul de limpede că sînt, nu? Și de ce n-aș fi și pictor, la urma urmelor?

LYNGSTRAND Desigur, se vede... Permiteți să intru și eu puțin înăuntru?

BALLESTED Vreți să vă uitați la... ce lucrez eu?

LYNGSTRAND Da. Aș ține chiar foarte mult.

BALLESTED Ei, încă nu-i cine știe ce mare lucru de văzut. Mă rog, dacă sînteți curios. Pofțiți aici, mai aproape.

LYNGSTRAND Mulțumesc frumos. *(Intră în grădină prin porțiță.)*

BALLESTED *(pictează)* Uite, mă ocup acuma de porțiunea asta de fiord, între insule.

LYNGSTRAND Da, da, văd.

BALLESTED Dar aici trebuie să introduc o persoană. Deocamdată, aici, în orașul ăsta, n-am găsit încă pe nimeni care ar putea să-mi servească de model.

LYNGSTRAND Trebuie neapărat să fie și o persoană?

188

BALLESTED Da. Aici pe recif, în planul din față, trebuie să zacă o sirenă, gata să-și dea duhul.

LYNGSTRAND De ce trebuie neapărat să-și dea duhul?

BALLESTED Pentru că s-a rătăcit aici, înăuntru, în fiord, departe de mare și nu mai poate găsi drumul înapoi. De aceea zace și moare aici, în apa asta sălcie. Acum pricepeți?

LYNGSTRAND Aha! Așa, deci...

BALLESTED Doamna de aici din casă mi-a inspirat ideea cu sirena...

LYNGSTRAND Ce titlu îi veți pune tabloului cind va fi gata?

BALLESTED Am de gînd să-i spun „Sfîrșitul sirenei”.

LYNGSTRAND Mi se pare un titlu foarte potrivit. Fără îndoială, o să iasă ceva frumos.

BALLESTED *(privindu-l)* Sînteți și dumneavoastră tot...

LYNGSTRAND... pictor, vreți să spuneți?

BALLESTED Da.

LYNGSTRAND Nu, nu sînt pictor. Însă am de gînd să mă ocup de sculptură. Mă numesc Hans Lyngstrand.

BALLESTED Va să zică ai să te faci sculptor? Da, da, sculptura e și ea o artă destul de frumoasă. Mi se pare că te-am mai văzut eu de vreo două ori pe stradă. Ești de mai multă vreme pe-aici, pe la noi?

LYNGSTRAND Nu, nu sînt pe-aici decît de vreo două săptămîni. Însă am să văd dacă n-aș putea rămîne toată vara.

BALLESTED Vrei să te bucuri de tot ce-ți poate oferi viața într-o astfel de stațiune?

LYNGSTRAND Da, trebuie să mai prind ceva puteri.

BALLESTED Ești cumva bolnav?

LYNGSTRAND Sînt cam debilitat... Dar nu-i nimic grav... Simt doar un fel de apăsare în piept cînd respir.

BALLESTED într-adevăr, nimic îngrijorător. Oricum, ar trebui să vorbești cu un medic.

LYNGSTRAND M-am gîndit să-l consult pe doctorul Wangel, cu vreun prilej oarecare.

BALLESTED Neapărat, așa să faci. *(Privind spre stingă.)* Sosește din nou un vapor. E plin, plin de pasageri. În ultimii ani, turismul a luat un avînt extraordinar aici, la noi.

189

LYNGSTRAND Da, realmente e un trafic impresionant, după cît îmi dau seama.

BALLESTED Și ieri erau o mulțime de sezoniști. De multe ori, mă tem că, din pricina atîtor străini, orașul nostru o să-și piardă aspectul caracteristic.

LYNGSTRAND Sînteți originar de-aici?

BALLESTED Nu, nu sînt... Însă m-am acla... aclimatizat. Timpul și prieteniiile m-au făcut să ma simt legat de locurile astea.

LYNGSTRAND Așadar, locuiți de mult aici?

BALLESTED O, de vreo șaptesprezece-optsprezece ani. Am venit aici cu trupa de teatru „Skive”. Dar, la un moment dat, s-au ivit unele greutăți financiare. Atunci trupa s-a dizolvat și am apucat-o cu toții, care încotro.

LYNGSTRAND Iar dumneavoastră ați rămas?

BALLESTED Am rămas. Și mi-a prins destul de bine. Pe-atunci lucram mai mult în meseria de decorator, ca să spun așa.

(Bolette vine cu un balansoar, pe care îl așază pe verandă.)

BOLETTE *(vorbind spre camera care dă în grădină)* Hilde, vezi dacă poți să găsești taburetul pe care l-am brodat pentru tata.

LYNGSTRAND *(se apropie de verandă și salută)* Bună dimineața, domnișoară Wangel.

BOLETTE *(Ungă balustradă)* A! Dumneavoastră sînteți, domnule Lyngstrand? Bună dimineața.

Scuzați-mă un moment... vreau numai să... *(Intră în casă.)*

BALLESTED Cunoști familia?

LYNGSTRAND Nu prea... Dar pe domnișoare le-am mai întîlnit din cînd în cînd, ici-colo, la cunoștințe comune. Iar odată am vorbit puțin și cu doamna: ultima oară, cînd a cîntat muzica, acolo sus, la „Belvedere”. Atunci mi-a spus că pot trece să le fac o vizită.

BALLESTED Știi ce? Ar trebui să cultivi relațiile astea.

LYNGSTRAND Da, și eu m-am gîndit să le fac o vizită. Chiar o vizită propriu-zis. Numai dacă s-ar ivi ocazia...

BALLESTED Ei... ocazia... *(Se uită spre stîngă.)* Ei, fir-ar! *(S trîngîndu-și lucrurile.)* Vaporul a tras la debarca-

190

der. Trebuie să mă duc la hotel. Poate vreunul dintre noii veniți are treabă cu mine. Mă mai ocup și cu frizeria, și cu coafura, ca să zic așa.

LYNGSTRAND Sînteți de-a dreptul universal!

BALLESTED în orășelele mici trebuie să știi să te aclimatizezi: adică să încerci tot felul de meserii și să nu te dai în lături de la nici una. Dacă ai vreodată ceva în legătură cu părul... Dacă ai nevoie de puțină pomadă sau de altceva... mă rog, de orice, întreabă imediat de profesorul de dans Ballested.

LYNGSTRAND Profesor de dans?

BALLESTED Președintele „Uniunii suflătorilor”, cu voia dumneavoastră. Deseară avem concert la „Belvedere”. Te salut, te salut...

(Iese cu șevaletul și cu toate celelalte obiecte prin porțița gardului viu și-și continuă drumul spre stîngă. Hilde vine cu taburetul, Bolette, cu un braț plin de flori. lyngstrand, de jos, din grădină, o salută pe Hilde.)

, HILDE *(Ungă balustradă, fără să răspundă la salut)* Mi-a spus Bolette că azi v-ați luat, în sfîrșit, inima în dinți, și-ați intrat aici, la noi. ~ ~ "

LYNGSTRAND Da, mi-am permis să intru un pic. / HILDE V-ați și făcut plimbarea de dimineață?

LYNGSTRAND Nu, azi nu prea m-am plimbat... * HILDE Atunci, ați fost la scăldat?

LYNGSTRAND Da, am intrat puțin în mare. Am zărit-o pe mama dumneavoastră acolo. Tocmai intra în cabină. < HILDE Cine intra?

LYNGSTRAND Mama dumneavoastră.

HILDE A! Da, da. *(Așază taburetul în fața balansoarului.)*

BOLETTE *(cu intenția de a schimba subiectul conversației)* N-ai văzut cumva în fiord barca tatii?

LYNGSTRAND Ba parcă am zărit o barcă cu pinze, care venea spre țarm.

BOLETTE Era, sigur, tata. A fost să-și facă vizita la bolnavii de pe insulă. *(Aranjează diferite lucruri pe masă.)*

191

ii LYNGSTRAND *(suind o treaptă spre verandă)* O, dar e de-a dreptul impresionant. Toate florile astea pe care le-ați pus aici...

¹ BOLETTE Nu-i așa că totul e foarte frumos?

„g,, LYNGSTRAND Deosebit de frumos. S-ar zice că în casa

^v asta e o zi festivă.

< HILDE Chiar așa și este.

"■■■■ LYNGSTRAND Vedeți... aproape am ghicit! Probabil

„ că astăzi e ziua de naștere a tatălui dumneavoastră. ^{v*}
Hm... hm!

BOLETTE (*prev'enind-o pe Hilde*)

' HILDE (*fără să se sinchisească*) Nu, a mamei.

LYNGSTRAND Așa, deci. A mamei dumneavoastră. ■.,^v BOLETTE (*cu voce scăzută, înfuriată*)
Hilde! ^j HILDE (*la fel*) Lasă-mă în pace! (*Către Lyngstrand.*) Și de aici unde vă duceți? Acasă, să
luați dejunul?

LYNGSTRAND (*coborînd de pe treaptă*) Da, mai trebuie și să mă hrănesc, nu?

* HILDE Se pare că o duceți foarte bine acolo, la hotel. Nu?

LYNGSTRAND Nu mai stau la hotel. E prea scump pentru mine.

< HILDE Și unde locuiți acum?

LYNGSTRAND Acum stau la madam Jensen. x HILDE Care madam Jensen? -■ .

LYNGSTRAND Moașa.

t HILDE Scuzați, domnule Lyngstrand, dar am altceva mai bun de făcut decît să...

LYNSTRAND A, desigur... N-ar fi trebuit să spun asta. ^f f HILDE Ce anume?

LYNGSTRAND Ceea ce am spus.

, HILDE (*măsurîndu-l cu o privire critică*) Nu vă mai înțeleg de loc.

LYNGSTRAND Bine, bine. Oricum, vă spun la revedere, domnișoarelor.

BOLETTE (*coborînd ultima treaptă a scării*) La revedere, la revedere, domnule Lyngstrand. Vă rog,
astăzi să ne scuzați. Dar altă dată... În sfîrșit, cînd veți avea timp... și cînd vă va face plăcere, vă rugăm
să poftiți să-i faceți o vizită tatii... Și chiar celorlalți din casă.

LYNGSTRAND Vă mulțumesc frumos. Am să vin cu foarte multă plăcere. (*Salutași iese pe poarta
grădinii. Cînd*

192

se angajează pe drumul din stingă, mai trimite un salut spre verandă.)

HILDE (*aproape tare*) Adieu, monsieur! Fii bun și transmite-i coanei moașe salutări din partea mea...

BOLETTE (*încet, 'scuturînd-o de mină*) Hilde!... Copil prost crescut ce ești! Ai înnebunit de tot! Putea
să te audă.

HILDE Ei și? Crezi că-mi pasă?

BOLETTE (*uitîndu-se spre dreapta*) Vine tata.

(*Doctorul Wangel, în ținută de călătorie și cu o mică valiză în mînă, vine pe cărăruia din dreapta.*)

WANGEL M-am întors iar lîngă voi, fetițelor! (*Intră pe porțița gardului viu.*)

BOLETTE (*ieșind în grădină ca să-l întîmpine*) Ce bine c-ai venit!

< HILDE (*coborînd și ea spre Wangel*) Te-ai făcut liber pentru toată ziua, tată?

WANGEL Nu. Mai trebuie să cobor pentru o clipă pînă la birou. Spuneți-mi, nu știți cumva dacă a
venit Arnholm?

BOLETTE Da. A venit astă-noapte. Am trimis la hotel să întrebe de el.

WANGEL Deci, încă nu l-ați văzut.

BOLETTE Nu. Da e sigur că vine la noi, la dejun.

WANGEL Sigur? Fără nici o îndoială?

HILDE (*ciupindu-l*) Tată, mai uită-te și în jurul tău.

WANGEL (*privind spre verandă*) Da, da. Văd, copii. E ceva cu totul festiv.

BOLETTE Nu-i așa? Nu ți se pare și ție c-am aranjat totul foarte frumos?

WANGEL Ba da. Chiar așa e. Sînteți numai... voi două, acasă?

HILDE Da. Ea s-a dus la...

BOLETTE (*întrerupînd-o brusc*) Mama e pe plajă.

WANGEL (*se uită afectuos la Bolette și o mîngîie pe cap; apoi, după o ezitare*) Știți ce, copii? Vreți
să lăsați totul așa, toată ziua? Și steagul ridicat — toată ziua?

HILDE Doar știi și tu despre ce e vorba, tată.

WANGEL Hm', desigur! Dar, vedeți voi...

BOLETTE (*facînd cu ochiul și dînd din cap*) Cred că bănuiești, nu? Toate astea le-am aranjat în
cîntea profeso-

rului Arnholm. Cînd un prieten atît de bun ca el vine pentru prima oară în vizită...

s HILDE (*zîmbind și zgîlțîindu-l*) Gîndește-te. A fost profesorul Bolettei, tată!

WANGEL (*cu zîmbet reținut*) Sînteți amîndouă niște mici pușlamale! Of! Doamne! în fond, e atît de firesc să ne amintim de ea... De cea care nu mai e acum printre noi. De altfel... Uite, Hilde. (*Dîndu-i valiza.*) Du-o în birou. Fără fasoane de-astea, copii! Pricepeți doar... tocmai pentru că noi în fiecare an... Nu fiindcă mă gîndesc ce-ar putea spune... Ei, ce să-i faci... dacă nu se poate altfel...

* HILDE (*vrea să plece prin partea stingă a grădinii cu valiza, dar se întoarce*) Ia uitați-vifla domnul acjda care se vede acolo, departe. E, sigur, profesorul.

BOLETTE (*privind*) Ăla? (*Rizînd.*) Nu, știi că ai haz! Ăla e un domn aproape bătrîn. Cum o să fie Arnholm?

WANGEL Stați puțin, copii... Da, nici eu nu prea cred că e... Ba da. Sigur, el e.

BOLETTE (*privește concentrată; apoi, cu mirare*) Oh! Dumnezeule, n-aș fi crezut!

(*Profesorul Arnholm, într-o elegantă ținută de^di-mineață, cu ochelari de aur și un baston fin, vine dinspre drumul din stingă. Pare cam obosit. Se uită în grădină, salută prietenos, și intră pe porțița gardului viu.*) —;

WANGEL (*ieșindu-i în întîmpinare*) Bine-ai venit, profesore dragă! Iți spun din toată inima bun-venit pe vechile meleaguri.

ARNHOLM Mulțumesc. Mulțumesc, doctore Wangel. Mii de mulțumiri. (*își string mîinile și trec amîndoi în grădină.*) Uite și fetele! (*Le întinde mina și le privește lung.*) Abia le-aș fi recunoscut... Și pe una și pe cealaltă!

WANGEL Te cred.

ARNHOLM Poate, totuși pe Bolette. Sigur, pe Bolette aș fi recunoscut-o!

WANGEL Greu, totuși, îmi închipui. Au trecut vreo nouă ani de cînd ai văzut-o ultima oară. Și-aici, multe s-au schimbat...

ARNHOLM (*uitîndu-se în jur*) Nu mi se pare chiar așa. Nu văd schimbări prea mari. în afară de copaci, care în-

194

tr-adevăr au crescut mult de-atunci. Și nici bolta asta de verdeață nu exista...

' WANGEL O! în ceea ce privește exteriorul...

ARNHOLM (*zîmbind*) Și, bineînțeles, acum aveți încasă două fete de măritat.

WANGEL Ei, de măritat nu-i decit una. t HILDE (*aproape cu glas tare*) I-auzi ce spune tata!

WANGEL Să trecem pe verandă. E mai răcoare. Poftește, te rog.

' ARNHOLM Mulțumesc, doctore draga.

(*Urcă amîndoi pe terasă. Wangel îi arată lui Arnholm balansoarul.*)

WANGEL Așa. Acum ai să stai comod și-o să te poți odihni puțin. Pentru că pari cam obosit după călătorie. ARNHOLM N-are nici o importanță. Aici, în cadrul ăsta...

BOLETTE (*către Wangel*) Să aduc o sticlă de sifon și sirop în camera dinspre grădină? Aici foarte curînd se va face prea cald.

WANGEL Bine. Adu, fetiço, sifon și sirop. Și puțin coniac, poate.

BOLETTE Da? Și coniac?

WANGEL Da. Un pic. Poate vrea cineva.

BOLETTE Bine, bine. Hilde, du valiza jos, în birou.

(*Bolette intră în camera dinspre grădină și închide ușa după ea. Hilde ia valiza și iese prin grădină, spre stingă, în spatele casei.*)

ARNHOLM (*care a urmărit-o cu privirea pe Bolette*) E într-adevăr superbă! Sînt splendide, fetele dumitale!

WANGEL (*așezîndu-se*) Da. Nu-i așa?

ARNHOLM Tocmai o admiram pe Bolette... Și pe Hilde, bineînțeles. Dar dumneata, doctore dragă, te gîndești să rămîi aici mereu?

WANGEL Cam așa cred c-o să se-ntîmple. Aici am fost născut și legănat, cum s-ar spune! Aici am trăit atît de fericit, atît de adînc fericit, cu aceea care ne-a părăsit atît de timpuriu... Pe care ai cunoscut-o cînd erai la noi Arnholm

ARNHOLM Da, da.

13*

135

WANGEL Și tot aici trăiesc și acum, la fel de fericit, cu cea care i-a luat locul. Ei, aș putea spune că, într-adevăr, soarta a fost bună cu mine.

ARNHOLM N-ai nici un copil din a doua căsătorie?

WANGEL Acum vreo doi ani, doi ani și jumătate, am avut un băiețel. Dar nu l-am avut multă vreme. A murit când avea vreo patru-cinci luni.

ARNHOLM Soția dumitale nu-i acasă, azi?

WANGEL Ba da. Trebuie să sosească dintr-o clipă în alta. A coborât să facă baie. Face baie în mare în fiecare zi, cam pe la ora asta. Oricum ar fi vremea.

ARNHOLM Suferă de ceva?

WANGEL La drept vorbind, n-are nimic. Deși a fost deosebit de nervoasă în ultimii doi ani. Vreau să spun, din când în când. Nu pot nici eu, de fapt, să-mi dau seama ce e, cu ea. Cît despre mare, asta e singura plăcere a vieții ei, vezi dumneata.

ARNHOLM Țin minte demult asta.

WANGEL (*cu un zimbet aproape imperceptibil*) Așa-i... 0 cunoști pe Ellida, de când erai învățător la Skjoldviken.

ARNHOLM Se înțelege. Venea adeseori la casa parohială și o întâlneam mai ales când treceam pe la far, ca să-l vizitez pe tatăl ei.

WANGEL Anii pe care i-a petrecut acolo au lăsat urme adânci, poți să mă crezi. Oamenii de-aici, din oraș, nu pot să priceapă asta. Au poreclit-o „femeia mării”.

ARNHOLM Așa îi spun?

WANGEL Da. Așa că... mai vorbește cu ea despre perioada aceea, dragă Arnholm. Ii va face mult bine.

ARNHOLM (*privindu-l ușor bănuitor*) Ai vreun motiv s-o crezi?

WANGEL Desigur.

VOCEA ELLIDEI (*auzindu-se din partea dreaptă a grădinii*) Acolo ești, Wangel?

WANGEL (*ridicându-se*) Da, dragă.

(*Doamna Ellida Wangel, cu un șal mare și subțire și cu părul ud, desfăcut pe umeri, vine printre copacii de lângă bolta de verdeață. Profesorul Arnholm se ridică.*)

196

WANGEL (*zîmbind și întinzînd mâinile spre ea*) Uite-o.

Sirena!

ELLIDA (*urcă grăbită pe veranda și-i prinde mumie*) Slavă Domnului că te văd iar aici. Când ai venit?

WANGEL Chiar adineauri. Numai de cîteva minute. (*Arătînd spre Arnholm.*) Nu vrei să saluți un vechi cunoscut?

ELLIDA (*întinzînd mina lui Arnholm*) Ai sosit, deci. Bine-ai venit. Iartă-mă că n-am fost acasă.

ARNHOLM Te rog, te rog. Nu te deranja cu nimic pentru mine.

WANGEL Apa a fost bună, rece, astăzi?

ELLIDA Rece? Dumnezeule! Aici apa nu-i niciodată rece. Călduță ca o gargară, fără pic de vlagă. Uf! Apa-i bolnavă aici, în fiord.

ARNHOLM Bolnavă?

ELLIDA Da, bolnavă. Cred că te și îmbolnăvește...

WANGEL Hai, ai lăudat destul stațiunea noastră.

ARNHOLM Mai curînd cred că între dumneata, doamnă Wangel, și mare s-a stabilit un fel de legătură... Cu marea și tot ceea ce ține de ea.

ELLIDA Da, poate să fie și așa... Am ajuns aproape s-o cred și eu. Ai observat ce cadru festiv au pregătit fetele în cinstea dumitale?

WANGEL (*încurcat*) Hm... (*Uitîndu-se la ceas.*) Trebuie să mă...

ARNHOLM în cinstea mea?

ELLIDA Desigur... Nu este o zi obișnuită, astăzi... Uf! ce căldură sufocantă e sub acoperișul ăsta. (*Coboară în grădină.*) Veniți! Aici parcă se simte puțin briza... (*Se așază sub bolta de verdeață.*)

ARNHOLM (*luîndu-i vorba din gură*) Am impresia că aici suflă un vînt destul de rece!

WANGEL (*care a coborât, la rîndul său, în grădină*) Dragă Ellida, ocupă-te tu o clipă de bunul nostru prieten.

ELLIDA Tu ai de lucru?

WANGEL Da. Trebuie să cobor pînă la birou. Și mai trebuie să mă și îmbrac. Dar nu zăbovesc mult.

ARNHOLM (*așezîndu-se sub bolta verde*) Vezi-ți liniștit de treburile dumitale, doctore dragă. Soția dumitale și cu mine, sper să nu ne plictisim.

197

parte din zi.

WANGEL (*dînd din cap*) Nu mă îndoiesc! Ei, la revedere, pe curînd! (*Iese prin stîngă: grădinii.*)

ELLIDA (*după o scurtă tăcere*) Nu ți se pare că e plăcut aici?

ARNHOLM Da. Mi se pare chiar foarte plăcut.

ELLIDA Chioșcul ăsta, se spune că e chioșcul meu... Fiindcă eu am pus să-l facă. Sau mai bine zis...

Wangel — pentru mine.

ARNHOLM Și aici obișnuiești să stai?

ELLIDA Da. Aici stau cea mai mare Aproape toată ziua.

ARNHOLM Cu fetele, probabil!

ELLIDA Nu... fetele stau pe verandă.

ARNHOLM Dar Wangel?

ELLIDA O! Wangel circulă tot timpul: cînd e aici cu mine, cînd e sus, pe verandă, cu copiii!

ARNHOLM Dumneata ai hotărît, probabil, astfel?

ELLIDA Da... Cred că așa, fiecare se simte bine în felul lui. Putem să vorbim unul cu altul cînd într-adevăr avem să ne spunem ceva.

ARNHOLM (*după o clipă de gîndire*) Cînd ți-am ieșit ultima dată în cale... acolo, la Skjoldviken, vreau să spun... Hm! A trecut multă vreme de-atunci.

ELLIDA Sînt vreo zece ani buni... de cînd ai fost acolo, la noi acasă.

ARNHOLM Da. Cam așa. Și cînd mă gîndesc la dumneata, te văd acolo, sus, în turnul farului. Păgîna, cum îți spunea pastorul cel bătrîn, pentru că tatăl dumitale te-a botezat așa, cu un nume de corabie__ Ellida. Nu cu nume creștinesc.

ELLIDA Ei și?

ARNHOLM Orice mi-aș fi putut închipui mai ușor, decît că într-o zi o să te întîlnesc aici... Soția doctorului Wangel!

ELLIDA Da. Pe vremea aceea Wangel nici nu apăruse. Pe-atunci mai trăia mama copiilor. Mama adevărată.

ARNHOLM Așa-i. Dar chiar dacă Wangel n-ar fi fost... Chiar dacă ar fi fost cu totul liber, nici atunci nu mi-aș fi putut imagina vreodată că s-ar putea întîmpla ceea ce s-a întîmplat.

198

ELLIDA Nici eu, pe vremea aceea... Pentru nimic în

ARNHOLM Wangel însă, e un om cumsecade. Se bucură de stimă...

ELLIDA (*cu căldură, din inimă*) Da, da. Chiar așa este.

ARNHOLM... dar trebuie să fie atît de funciar deosebit de dumneata, după cum mi se pare...

ELLIDA Ai dreptate. Așa este...

ARNHOLM Atunci, cum s-a întîmplat? Cum?

ELLIDA Dragă Arnholm, n-ar trebui să niă întrebi nimic. Tot n-aș fi în stare să te lămuresc prea bine. Dacă aș putea eu, poate n-ai fi în stare dumneata să pricepi ceva din toate astea.

ARNHOLM Hm! (*Cu glas mai scăzut.*) I-ai povestit... soțului dumitale despre mine? Mă refer, bineînțeles, la pasul, acela zadarnic... legat de iluziile pe care mi le-am făcut odinioară.

ELLIDA Nu. Cum poți crede?... Nici un cuvînt. Nu, nu i-am spus nimic despre lucrul acela la care faci aluzie.

ARNHOLM Mă bucur. Pentru că mă simțeam cam stîn-jenit la gîndul că...

ELLIDA Nu. Fii liniștit. I-am spus doar, și ăsta este adevărul, că am ținut foarte mult la dumneata și că erai cel mai de încredere și mai bun prieten pe care l-am avut acolo.

ARNHOLM Mulțumesc pentru toate... Spune-mi... De ce nu mi-ai mai scris de loc de cînd ai plecat?

ELLIDA Mă gîndeam că s-ar putea să te indispună să primești vești de la cineva care... care n-ar putea să te întîm-pine așa cum ai dori... Ar fi fost... ca și cum aș fi zgîndărit din nou ceva, ceva penibil. Așa, cel puțin, mi se părea mie.

ARNHOLM Hm... Da, da. Ai avut, desigur, dreptate.

ELLIDA Dar dumneata de ce n-ai scris?

ARNHOLM (*se uită la ea și zîmbește ușor muștrător*) Eu? Să fac eu începutul? Să fiu, poate, bănuț că vreau să reîn-nod... după un refuz ca acela pe care l-am primit?

ELLIDA Da, da. Te înțeleg bine. Și de-atunci... nu te-ai mai gândit să te apropii de cineva?

ARNHOLM Am rămas credincios vechilor amintiri.

ELLIDA (*ușor batjocoritor*) Hai, lasă! Lasă vechile amintiri... lasă-le să le spulbere vîntul... Eu așa așa zice: să-ți găsești o femeie cu care să te căsătorești, care să te facă fericit.

199

ARNHOLM Ar fi trebuit să se întîmple mai demult asta, doamnă Wangel. Nu uita — mi-e și rușine să spun — am împlinit treizeci și șapte de ani.

ELLIDA Un motiv în plus să te grăbești. (*Scurtă tăcere, apoi întoarce spre el o privire gravă și spune cu glas scăzut.*) Ascultă, dragă Arnholm. Am să-ți spun ceva... Ceva ce nu ți-aș fi spus atunci, chiar dacă ar fi fost vorba de viața mea.

ARNHOLM Spune...

ELLIDA Cînd ai făcut ... pasul acela zadarnic — așa cum ai spus adineauri — eu n-aș fi putut să-ți răspund altfel decît așa cum ți-am răspuns.

ARNHOLM Știu. Nu puteai să-mi oferi decît o prietenie, sinceră. Știu.

ELLIDA Dar nu știi că tot sufletul meu și toate gîndurile mele erau în altă parte.

ARNHOLM Pe atunci?

ELLIDA Da. Atunci.

ARNHOLM Bine, dar e imposibil! Faci o confuzie. Cred că în vremea aceea abia îl cunoscuseși pe Wangel.

ELLIDA Nu de Wangel vorbeam...

ARNHOLM Nu de Wangel? Dar pe vremea aceea... acolo la Skjoldviken... nu-mi amintesc... să fi existat cineva de care să fi fost posibil să te simți legată.

ELLIDA Așa spun și eu... Pentru că a fost cea mai mare nebunie și cea mai mare rătăcire...

ARNHOLM Cum se poate! Fă-mă să-nțeleg, dă-mi mai multe amănunte.

ELLIDA E destul să știi că pe vremea aceea eram legată de cineva. Ei, acum știi!

ARNHOLM Dar dacă atunci n-ai fi fost legată... ELLIDA Dacă n-aș fi fost...

ARNHOLM... răspunsul la scrisoarea mea ar fi fost altul?

ELLIDA Cum aș putea ști! Cînd a venit Wangel, răspunsul a fost altul.

ARNHOLM În ce scop mi-ai spus toate astea?...

ELLIDA (*ridicîndu-se în picioare, neliniștită, tulburată*) ■ Am nevoie de cineva... să-mi descarc sufletul. Nu, nu. ' Stai jos, te rog.

ARNHOLM Soțul dumitale nu știe așadar nimic despre...

ELLIDA I-am mărturisit de la început că nu vin lîngă el cu o inimă întreagă. Că inima mea a fost a altuia. Mai mult n-a vrut să știe. Și eu n-am stăruit... La ce bun? În fond nu fusese vorba decît de o nebunie... De care am scăpat... Repede... Destul de repede și într-o oarecare măsură, vreau să spun.

ARNHOLM (*ridicîndu-se*) Numai într-o oarecare măsură? Nu de tot?

ELLIDA Nu. Nu. O, Doamne, Arnholm... Nu-i de loc așa cum îți închipui. E greu de înțeles... E greu de spus. Nu știu cum aș putea să-ți spun. Ai să crezi că eram bolnavă. Sau că eram de-a dreptul nebună.

ARNHOLM Draga mea doamnă... Atunci cu-atît mai mult trebuie să-mi spui totul...

ELLIDA Să încerc... Să încerc. Aș vrea să văd cum ai putea dumneata, care ești un om rezonabil, să-ți explici... (*Privește undeva și se întrerupe.*) Așteaptă puțin. O vizită, probabil.

(*Lyngstrand vine dinspre stîngă și intră în grădină. Are o floare la butonieră și în mină un buchet mare, frumos învelit în hîrtie și legat cu panglică de mătase, în dreptul verandei, se oprește și ezită.*)

ELLIDA (*în fața boitei*) Le cauți pe fete, domnule Lyngstrand ?

LYNGSTRAND (*întorcîndu-se*) O, sînteți acasă, doamnă? (*Salută și se apropie.*) Nu, nu pe ele. Nu pe domnișoare le caut. Pe dumneavoastră personal, doamnă Wangel. Mi-am luat îngăduința să vă fac o vizită.

ELLIDA Ai făcut foarte bine. Intră. Ești întotdeauna binevenit.

LYNGSTRAND Mulțumesc foarte mult. Și cum, prin-tr-o întîmplare fericită, e azi zi de sărbătoare la

dumneavoastră în casă...

ELLIDA Cum ai aflat?

LYNGSTRAND Am aflat... De aceea, doamnă, vă rog să-mi permiteți să vă ofer... *(Se înclină și-i oferă buchetul.)*

ELLIDA *(zîbind)* Dar bine, domnule, n-ar fi mai potrivit să oferi florile astea frumoase chiar profesorului Arnholm în persoană? Pentru că, de fapt, el e cel care...

200

201

LYNGSTRAND *(uitîndu-se nesigur la ambii)* Scuzați-mă, dar nu cunosc pe domnul... Eu voiam numai... Venisem cu ocazia zilei de naștere, doamnă...

ELUDA Zi de naștere? Cred că vă înșelați, domnule Lyngstrand. Nu se sărbătorește nici o zi de naștere, astăzi, aici în casă.

LYNGSTRAND *(zîbindșiret)* Aha, pricep: nu bănuiam că trebuie să rămînă un secret...

ELLIDA Despre ce secret e vorba?

LYNGSTRAND Că e ziua de... că e ziua dumneavoastră de naștere, doamnă.

ARNHOLM *(uitîndu-se întrebător la Ellida)* Astăzi? Nu, cu siguranță că nu...

ELLIDA *(către Lyngstrand)* Ce te-a făcut să crezi asta?

LYNGSTRAND Domnișoara Hilde a trădat secretul. Am mai fost pe aici astăzi, o dată... ceva mai devreme. Și le-am întrebat pe domnișoare de ce se fac toate pregătirile astea?... Atîtea flori... și steaguri...

ELLIDA Și?...

LYNGSTRAND... și domnișoara Hilde mi-a răspuns că astăzi e ziua de naștere a mamei.

ELLIDA A mamei?! Așa, deci...

ARNHOLM Aha! *(Arnholm și Ellida schimbă o privire: au înțeles.)* Dacă tînărul știe, atunci, doamnă Wangel...

ELLIDA *(către Lyngstrand)* Ei bine, dacă ai aflat...

LYNGSTRAND *(îi oferă din nou buchetul)* Permiteți-mi deci, să vă felicit...

ELLIDA *(luînd florile)* Mulțumesc foarte mult... Fii, te rog, amabil și ia loc o clipă, domnule Lyngstrand.

(Ellida, Lyngstrand și Arnholm se așază sub boltă.)

ELLIDA Povestea asta... cu ziua mea de naștere, trebuia să rămînă un secret, domnule profesor.

ARNHOLM Fără îndoială că așa trebuia. Nu e ceva pentru noi, cei neinițiați.

ELLIDA *(punînd buchetul pe masă)* Da, așa-i... Nu-i pentru cei neinițiați.

LYNGSTRAND N-am să pomenesc numănuî nimic.

ELLIDA O! Nu e ceva chiar atît de important... Ce mai faci, domnule? Am impresia că arăți mai bine decît înainte.

LYNGSTRAND Da, și eu cred că-mi merge mai bine acum. Si la anul, cînd mă voi duce, sper, într-o țară din Sud...

ELLIDA Și te vei duce, după cum spun fetele...

LYNGSTRAND Da, pentru că la Bergen am un binefăcător care m-a luat sub protecția lui. Și mi-a promis că mă va ajuta la anul.

ELLIDA Cum ai ajuns la el?

LYNGSTRAND O! A fost o întîmplare fericită. Pentru că am călătorit odată pe mare, pe unul din vasele lui.

ELLIDA Chiar ai fost pe mare? Îți plăcea viața pe mare, pe vremea aceea?

LYNGSTRAND Nu. De loc. Dar cînd a murit mama, tata n-a mai vrut să mă țină acasă... M-a îndemnat să plec pe mare. Și-am naufragiat în Canalul Mîneei, în drum spre casă. Asta mi-a prins bine.

ARNHOLM Cum adică?

LYNGSTRAND Pentru că naufragiul acela m-a îmbolnăvit. Povestea asta cu plămîinii... Am stat prea mult în apa rece ca gheața pînă să fiu salvat. Și-atunci a trebuit să las marea... Da, da. A fost o adevărată fericire.

ARNHOLM Da? Așa vi se pare?

LYNGSTRAND Da, pentru că boala mea nu e prea primejdioasă. Și am să pot să mă fac sculptor, așa cum mi-am dorit întotdeauna. Gîndiți-văj să modelezi argila... argila asta atît de generoasă, care ți se

supune, căreia cu degetele tale îi poți da forma pe care o dorești.

ELLIDA Și ce-ai vrea să modelezi? Tritoni și sirene? Sau, poate, pe vechii vikingi!

LYNGSTRAND Nu, nu. Nu ceva în felul acesta... De îndată ce mă voi simți în puteri, voi încerca să fac o operă mare. Așa, un grup... cum s-ar spune.

ELLIDA înțeleg... Și ce va reprezenta grupul?

LYNGSTRAND în orice caz, ar trebui să fie ceva trăit.

ARNHOLM Da, da. Să nu renunțați la ideea asta.

ELLIDA Dar ce anume ar înfățișa grupul?

LYNGSTRAND... M-am gândit...! 'să fie o femeie tânără... Soția unui marinar, care doarme lungită...

Doarme straniu de neliniștit... Și visează. Cred că am să pot face în așa fel ca să se vadă pe chipul ei că visează.

ARNHOLM Singură?

202

203

LYNGSTRAND Nu... ar mai fi ceva... S-ar putea spune... conturul cuiva... care ar fi soțul ei... Soțul ei pe care l-a înșelat, când era plecat departe, pe mări... Și el s-a înecat.

ARNHOLM Cum? Ce spunei? ELLIDA S-a înecat?

LYNGSTRAND Da, s-a înecat în timpul unei călătorii pe mare. Dar ceea ce este și mai ciudat, e că s-a întors totuși acasă. În timpul nopții... Și acum stă în fața patului și se uită la ea. Trebuie să curgă apa de pe el, ca și cum atunci ar fi ieșit din apă.

ELLIDA (*lăsându-se pe spate, în scaun*) Ce straniu! (*închizând ochii.*) Pot vedea atât de limpede toate... de parcă le-aș fi trăit.

LYNGSTRAND Eu le-am cam trăit, ca să spun așa. ARNHOLM Ei, cum așa? Ai văzut vreun mort care... LYNGSTRAND Nu. Nu vreau să spun că am trăit cu adevărat lucrurile astea. Adică nu le-am trăit sub aspectul lor exterior... Totuși...

ELLIDA (*brusc, în tensiune*) Spune-mi tot ce știi. Spune-mi tot ce poți. Trebuie să știu tot. Trebuie să știu tot. ARNHOLM (*zimbând*) Asta e ceva parcă anume pentru dumneata. Ceva... din spiritul mării.

ELLIDA Spune, domnule Lyngstrand, spune. Cum s-a întâmplat?

LYNGSTRAND Păi s-a întâmplat odată, când să pornim spre casă cu bricul nostru, dintr-un oraș căruia-i zicea Halifax, că s-a îmbolnăvit șeful de echipaj și a trebuit să-l internăm în spitalul de-acolo. Și atunci am angajat un american în locul lui. Noul nostru șef de echipaj... ELLIDA Americanul?

LYNGSTRAND... Da. A împrumutat într-o bună zi de la căpitan un teanc de ziare vechi, pe care s-a apucat să le citească... Citea de câte ori avea timp. Zicea că vrea să învețe norvegiana.

ELLIDA Ciudat! Spune mai departe... LYNGSTRAND Și într-o noapte s-a stîrnit o furtună. Toți oamenii erau pe punte. Numai șeful de echipaj și cu mine rămăsesem în cabină. Americanul își scrîntise un picior și nu putea să umble. Eu mă simțeam slăbit și zăceam în cușeta mea. El stătea în cabină și citea ziarele alea vechi.

204

ELLIDA Spune, spune...

LYNGSTRAND Cum stătea el așa, deodată îl aud că scoate un urlat. Când m-am uitat la el, am văzut că e alb la față ca varul. Pe urmă a început să sfîșie, să rupă în mii de bucățele ziarul. Dar toate le făcea tăcînd... fără să scoată o vorbă.

ELLIDA Pe urmă ce a mai făcut? N-a spus nimic?

LYNGSTRAND Nu chiar atunci. Dar după cîtăva vreme și-a spus sieși: „S-a măritat. S-a măritat cu altul. S-a măritat cu altul în timp ce eu eram departe, pe mare”.

ELLIDA (*închide ochii și spune cu glas scăzut*) Așa a spus?

LYNGSTRAND Da. Imaginați-vă... A spus asta în cea mai curată norvegiană. Trebuie să fi avut o foarte mare ușurință la învățarea limbilor străine, omul acela.

ELLIDA Și pe urmă? Ce s-a întâmplat după aceea?

LYNGSTRAND După aceea... s-a întâmplat ceva atât de straniu... n-am să uit toată viața... Nu, n-am să uit cît oi trăi. Pentru că a spus, de data asta foarte calm: „Totuși, a mea e și a mea va fi! Și mă va urma chiar dacă va trebui să mă duc acasă la ea s-o caut, ca un înecat ieșit din Marea Neagră”.

ELLIDA (*își toarnă apă în pahar. Mîinile îi tremură.*) Uf! Ce zăpușeală e astăzi!

LYNGSTRAND Și a spus vorbele astea cu o voință atât de fermă, încât am simțit că e în stare să și facă ce spune.

ELLIDA Mai știi ceva despre... ce s-a întâmplat cu omul acela?

LYNGSTRAND O, doamnă! Cred că nu mai e în viață!

ELLIDA (*precipitat*) De ce crezi asta?

LYNGSTRAND Vedeți... după aceea am naufragiat în Canalul Mîneicii. Eu am nimerit în șalupă cu căpitanul și cinci oameni. Secundul s-a urcat în iolă. Cu el mai era americanul și încă un om.

ELLIDA Și de-atunci nu s-a mai auzit nimic despre ei?

LYNGSTRAND Nu. Absolut nimic, doamnă. Binefăcătorul meu mi-a scris acum, de curînd, o scrisoare. De aceea mi-ar plăcea atât de mult să fac o operă de artă cu subiectul ăsta. Pe soția necredincioasă a marinarului parcă o văd aievea în fața ochilor. Și pe soțul înșelat, care vrea să se răz-

205

bune după ce s-a înecat... Și care, înecat și mort, se întoarce acasă. Îi văd foarte limpede pe amîndoi.

ELLIDA Și eu! (*Ridiîndu-se.*) Să intrăm în casă. Sau, mai bine, să coborîm la Wangel. Aici e o zăpușeală înăbușitoare. (*Iese de sub boltă.*)

LYNGSTRAND (*care, la rîndul lui, s-a ridicat*) Vă mulțumesc frumos. Am venit numai să vă fac o scurtă vizită, cu ocazia zilei de naștere.

ELLIDA (*strîngîndu-i mina*) La revedere și vă mulțumesc pentru flori.

(*Lyngstrand salută și iese prin stingă, pe porțița gardului viu.*)

ARNHOLM (*se ridică și merge spre Ellida*) Văd că te-a tulburat povestea cu marinarul, dragă doamnă Wangel.

ELLIDA O, da, bine-ai spus, chiar dacă...

ARNHOLM Dar, în fond, e ceva la care te puteai aștepta.

ELLIDA (*privindu-l uimită*) Mă puteam aștepta?

ARNHOLM Da. Nu-i așa?

ELLIDA Mă puteam aștepta?... Mă puteam aștepta... ca cineva să se întoarcă... Să se întoarcă așa...

ARNHOLM Dar, pentru numele lui Dumnezeu, nu cumva din cauza poveștii ăsteia marinărești, pe care ți-a spus-o sculptorul acela aiurit...

ELLIDA Arnholm... poate că nu-i chiar așa de... cum spui.

ARNHOLM Palavrele alea cu mortul te-au zguduit atât de rău? Și eu care credeam că...

ELLIDA Ce credeai?

ARNHOLM Credeam, natural, că joci teatru. Da, credeam că... De fapt, sufereai cu totul pentru altceva: pentru că aici, în casă, se sărbătorește evenimente familiale în secret. Și pentru că soțul și copiii dumitale trăiesc amintiri la care nu ai dreptul să iei parte.

j ELLIDA O, nu, nu! Pot să facă ce vor, cum vor! Eu

n-am nici un drept să-i cer soțului meu să fie cu totul și cu totul numai al meu.

ARNHOLM Mie mi se pare că ai dreptul.

ELLIDA Poate... Nu, nu, totuși nu-l am. Așa stau lucrurile. Pentru că și eu trăiesc ceva... Ceva, de care ceilalți toți sînt străini.

206

ARNHOLM Dumneata? (*Mai încet.*) Trebuie deci să înțeleg că... nu mai ții la Wangel?

ELLIDA Ba da, ba da. Am ajuns să țin la el din tot sufletul. Tocmai de aceea e atât de groaznic ceea ce se întîm-plă. Groaznic, inimaginabil de groaznic.

ARNHOLM Ar trebui să-ți descarci sufletul... Nu vrei, doamnă Wangel? Te ascult.

ELLIDA Nu pot. Nu pot. Acum cel puțin, nu pot. Poate, mai tîrziu.

(*Bolette apare pe verandă și coboară în grădină.*)

BOLETTE Vine tata de la birou. N-ar fi mai bine să intrăm toți în camera care dă în grădină? ELLIDA Ba da. Să mergem.

(*Wangel, în alt costum, vine din spatele casei, prin stingă.*)

WANGEL Gata. Sînt liber și independent. Acum am putea gusta ceva bun, ceva răcoritor.

ELLIDA Numai o clipă. (*Se duce sub boltă de verdeață și aduce buchetul.*)

HILDE Ia te uită! Ce flori frumoase! Cine ți le-a oferit?

ELLIDA Le-am primit de la sculptorul Lyngstrand, draga mea Hilde.

HILDE (*uimită*) De la Lyngstrand?

BOLETTE (*neliniștită*) Iar a fost aici Lyngstrand?

ELLIDA (*cu zîmbet reținut*) Da. A adus florile astea. Cu ocazia zilei de naștere... pricepi tu.

BOLETTE (*privind pe furiș la Hilde*) Aha!... <■ HILDE (*bombănind*) Animalul!
WANGEL (*cu o jenă dureroasă, către Ellida*) Da, vezi tu... Trebuia să-ți spun, draga, scumpa mea Ellida.
ELLIDA (*Înterupându-l*) Haideți, fetelor, să punem florile mele în apă la un loc cu celelalte. (*Iese pe verandă.*)
BOLETTE (*încet, către Hilde*) în fond, e totuși foarte drăguță.
- HILDE (*aproape tare, minioasă*) Maimuțării. Se poartă așa numai ca să-i placă tatii.
207
WANGEL (*sus, pe verandă, strângând mina Ellidei*) Mulțumesc, mulțumesc. Îți mulțumesc din inimă, Ellida.
ELLIDA (*aranjând florile*) Dar nu-i firesc să fac și eu pregătiri... pentru ziua de naștere a mamei?
ARNHOLM Hm!... (*Urcă pe verandă, Ungă Wangel și Ellida. Bolette și Hilde rămân jos, în grădină.*)

Actul II

(Sus, la „Belvedere”, o colină împădurită, la marginea orașului. Puțin mai în fund, un punct trigonometric și o giruetă. Pietroaie mari, pe care se poate șede, se zăresc ici și colo, în jurul punctului trigonometric și în planul întâi.
Adânc în jos, în planul din fund, se zărește malul opus al fiordului, cu insule și promontorii. Marea deschisă nu se vede. E o noapte de vară, destul de luminoasă. O lumină galben-roșcată lucește în aer și peste piscurile din depărtare. Din dreapta, de la poalele dealului, se aud slab acordurile unui cvartet.
Tineret din oraș, doamne și domni, urcă pe-rechi-perechi pe colină, prin partea dreaptă; trec discutând în surdină pe lângă punctul trigonometric și ies prin stînga. După puțin timp, apare Ballested, care conduce un grup de turiști străini, cu soțiile lor. E supraîncărcat cu pleduri și saci de excursie.)
BALLESTED (*arătînd în sus cu bastonul*) *Sehen Sie, meine Herrschaften... dort deparde, nicht Lickt, eine andere dealuri. Das willen wir de asemenea besteigen und pe urmă herunter*¹...
208
(*Continuă în engleză, eonducind grupul spre stingă, Hilde, urclnd repede panta în dreapta, se oprește și se uită înapoi. După puțin vine și Bolette, pe același drum.*)
BOLETTE Bine, dragă, de ce trebuie să fugim de Lyng-strand?
^ HILDE Pentru că nu pot suferi să urc atît de încet coasta. Uite-1, uite-1 cum se tîrăște!
BOLETTE Bine, dar știi cît e' de bolnav! i HILDE Crezi că-i grav?
BOLETTE Da. Sînt sigură.
< HILDE A trecut după-amiaza pe la tata. Tare-aș vrea să știu ce crede tata despre el.
BOLETTE Tata zice că are scleroză pulmonară, sau cam așa ceva. Nu mai apucă el bătrînețea, așa mi-a spus.
* HILDE Adevărat? Așa a spus? închipuiește-ți! Exact așa credeam și eu.
BOLETTE Pentru numele lui Dumnezeu, să nu arăți asta!
f HILDE Dar cum poate să-ți treacă prin cap! (*încet.*) Ia te uită! S-a tîrît pînă sus, Hans al nostru! Nu ți se pare că parcă se vede cît de colo că-l cheamă Hans?
BOLETTE (*în șoptă*) Fii serioasă, măcar acum! Ascultă ce-ți spun.
LYNGSTRAND (*intrînd din dreapta, cu o umbrelă de soare în mină*) Le rog pe domnișoare să mă scuze că nu pot să merg atît de repede ca dumnealor.
L HILDE Ați luat și un parasol cu dumneavoastră?
LYNGSTRAND E-al mamei dumneavoastră. Mi-a spus să-l folosesc drept baston. Știți, n-aveam cu mine nici un baston.
BOLETTE Restul grupului a rămas jos? Adică tata și ceilalți?
LYNGSTRAND Da, tatăl dumneavoastră a intrat puțin la bufet. Ceilalți stau afară și ascultă muzica. Pe urmă au să urce și ei, după cum spunea mama dumneavoastră, f HILDE (*privindu-l*) Sînteți foarte obosit.
LYNGSTRAND Da. Și mie mi se pare că sînt cam obosit. Cred că ar trebui să mă așez puțin.
(*Se așază pe un pietroi, în prim plan, în dreapta.*)
14
209
† HILDE (*se așază în fața lui*) Știți că mai tîrziu va fi dans, acolo unde-i orchestra?
LYNGSTRAND Da, am auzit.
< HILDE Vă place să dansați?

BOLLETE (*care caută flori prin iarbă*) Hilde, mai lasă-l pe domnul Lyngstrand să răsufle un pic!
LYNGSTRAND Da, domnișoară, mi-ar plăcea să dansez, dacă aş putea. « f HILDE Aha!... N-ai învățat niciodată să dansezi?

LYNGSTRAND Nu, de loc! Dar nu de asta e vorba. Voiam să spun că nu pot din cauza plămînilor.
† HILDE Din cauza apăsării pe care spui c-o simți?

LYNGSTRAND Da, din cauza asta. ^ HILDE Ești amărît rău din cauza asta?

LYNGSTRAND O! n-aş putea spune. (*Zîmbește.*) Pentru că tocmai datorită acestei apăsări, cred eu, toți oamenii sînt atît de amabili, atît de prietenoși cu mine, și-mi vor cu toții binele.

† HILDE Desigur. De altfel, nu-i de loc ceva grav.

LYNGSTRAND Nu, nu. Nu poate fi vorba de nimic premedios. Am înțeles asta chiar de la tatăl dumneavoastră.

< HILDE O să-ți treacă imediat, cînd vei pleca în străinătate.

LYNGSTRAND O, sînt sigur, îmi trece de tot.

BOLETTE (*intinzîndu-i o floare*) Uite, domnule Lyngstrand, s-o pui la butonieră.

LYNGSTRAND O, mii de mulțumiri, domnișoară. E foarte amabil din partea dumneavoastră.

† HILDE (*uitîndu-se în jos, spre dreapta*) Vin și ceilalți. Uite-i acolo, jos.

BOLETTE Numai dacă ar ști pe unde s-o ia. Uite, au luat-o razna.

LYNGSTRAND (*ridicîndu-se*) Alerg pînă la cotitură și-i strig.

° HILDE Ar trebui să strigi cam tare. BOLETTE Nu, nu. N-are rost! Te-ai obosi din nou.

LYNGSTRAND O, la vale merg foarte ușor. (*Iese prin dreapta.*)

* HILDE Da, la vale, da. (*Se uită după el.*) Uite-l că face și salturi. Nici nu se gîndește că mai trebuie să și urce înapoi.

210

BOLETTE Bietul de el! ■ HILDE Dacă te-ar cere Lyngstrand, l-ai lua?

BOLETTE Ce? Ai înnebunit?

† HILDE Mă gîndesc, bineînțeles, dacă n-ar avea apăsarea aia! Și dacă n-ar trebui să moară atît de curînd. Atunci l-ai lua?

BOLETTE Cred că mai curînd l-ai lua tu. ■* HILDE Crezi că aş vrea? N-are un gologan! N-are din ce să trăiască nici singur!

BOLETTE Atunci de ce te ții mereu după el? * HILDE A! Numai pentru că suferă de apăsarea aia!

BOLETTE N-am observat că-l compătimești chiar atît de mult.

< HILDE Nu, nu-l compătimeșc de loc. Dar e ceva foarte atrăgător.

BOLETTE Ce anume?

i HILDE Așa, să te uiți la el și să-l auzi cum îți spune că nu e ceva grav. Și că va pleca în străinătate. Și că va deveni un artist! De aceea, tot ce face și tot ce crede e o adevărată delectare sufletească pentru mine. N-o să facă niciodată nimic, cu nici un chip. Pentru că nu mai are mult de trăit. De aceea mi se pare atît de atrăgător, atît de captivant să mă gîndesc la astea.

BOLETTE Captivant?

< HILDE Da. Mi se pare totul cît se poate de captivant! Îmi iau această libertate!

BOLETTE Ptiu, Hilde! Ești pur și simplu un copil rău. t HILDE Așa și vreau să fiu. Orice s-ar întîmpla. (*Privind în vale.*) în sfîrșit! Nici lui Arnholm nu-i prea place să urce. (*întorîndu-se.*) Să știi că așa e... Știi ce-am observat la Arnholm, în timpul mesei?

BOLETTE Spune!

† HILDE Inchipuiește-ți! Începe să-i cadă părul. O să chelească foarte curînd. Aici, în creștetul capului!

BOLETTE Prostii! Nu-i adevărat!

t HILDE Ba da. Are și riduri la amîndoi ochii. Doamne, Bolette, cum ai putut să fii atît de îndrăgostită de el, cînd îți dădea lecții?

BOLETTE (*zîmbind*) Da, închipuie-ți. Țin minte cît am putut să plîng, numai pentru că mi-a spus odată că nu-i place numele meu. Că Bolette nu-i un nume frumos!

ii*

211

* HILDE Zău? (*Privind din nou în vale.*) O, ia vino să te uiți un pic... Femeia mării merge lîngă el și discută amîn-doi... Fără tata!... Nu m-ar mira de loc dacă și-ar face ochi dulci!

BOLETTE Ar trebui să-ți fie de-a dreptul rușine! Așa ar trebui! Cum poți să vorbești așa despre ea?

Tocmai acum, cînd am început să ne înțelegem atît de bine!

1 HILDE Sigur... Așa îți închipui tu, fetiço! Nu, nu, niciodată n-o să ne înțelegem. Ea nu face de noi și nici noi de ea. Dumnezeu știe de ce a trebuit tata s-o aducă în casă. Nu m-ar mira de loc dacă într-o bună zi ar înnebuni aici, sub ochii noștri.

BOLETTE Să înnebunească? Cum poate să-ți treacă prin cap una ca asta?

• HILDE O, n-ar fi de loc de mirare! Și maică-sa a înnebunit. A murit nebună, știu eu ce spun!

BOLETTE Of, Doamne! în toate îți bagi nasul, Hilde! Vezi, nu cumva să pomenești ceva și despre asta. Să fii drăguță... Fă-o pentru tata. Auzi, Hilde?

(Wangel, Ellida, Arnholm și Lyngstrand intră prin dreapta.)

ELLIDA (*arătînd departe, înspre planul din fund*) Acolo e!

ARNHOLM Da, da. în direcția asta trebuie să fie.

ELLIDA Acolo e marea!

BOLETTE (*lui Arnholm*) Nu vi se pare că e foarte frumoasă culmea aceea?

ARNHOLM Splendidă! O priveliște impunătoare!

WANGEL Nu-i așa că n-ai mai fost niciodată acolo, sus?

ARNHOLM Nu, niciodată. Pe vremea mea abia se putea ajunge. Nici măcar o cărare.

WANGEL Și nici o amenajare. Toate le-am făcut în ultimii ani.

BOLETTE De acolo, de pe Loskollen¹, priveliștea e și mai încîntătoare.

WANGEL Vrei să urcăm și noi acolo, Ellida?

ELLIDA (*așezîndu-se pe un bolovan, îndreaptă*) Mulțumesc, nu. Nu merg. Dar voi puteți să vă duceți. Eu rămîn să vă aștept aici.

¹ Loskollen — Dealul pilotului.

- 212

WANGEL Bine, atunci rămîn și eu cu tine. Fetele o sa știe și fără noi să-i arate domnului Arnholm priveliștea. BOLETTE Mergeți cu noi, domnule Arnholm? ARNHOLM Cu multă plăcere. E și pe-acolo drum? BOLETTE Desigur, e un drum bun și larg. i HILDE Drumul e atît de larg, încît doi oameni pot umbla nestingheriți, braț la braț.

ARNHOLM (*ușor zeflemitor*) Chiar așa să fie, domni-șorică? (*Intorcîndu'-se spre Bolette.*) Vrei să încercăm... să vedem dacă-i adevărat?

BOLETTE (*reținîndu-și un zimbet*) Cu plăcere, să mergem. (*Ies amîndoi la braț, prin stingă.*)

fHILDE (*lui Lyngstrand*) Mergem și noi?...

LYNGSTRAND La braț? * HILDE Sigur, de ce nu! Mi-ar plăcea!

LYNGSTRAND (*o ia de braț și rîde amuzat*) Chestia asta e teribil de amuzantă! * HILDE Teribil?...

LYNGSTRAND Parcă-am fi niște logodnici, v HILDE Probabil că nu v-ați mai plimbat pînă acum niciodată cu o doamnă la braț, domnule Lyngstrand! (*Ambii ies prin stînga.*)

WANGEL Ellida dragă, avem și noi cîteva clipe ale noastre.

ELLIDA Da, vino și așază-te aici, lîngă mine. WANGEL (*așezîndu-se*) Aici e bine și liniște. Să stăm puțin de vorbă, amîndoi. ELLIDA Despre ce?

WANGEL Despre tine și despre relațiile dintre noi. îmi dau bine seama că lucrurile nu mai pot merge așa.

ELLIDA Și ce altceva ar putea fi, după părerea ta? WANGEL Încredere totală, draga mea. Viața comună, ca mai înainte.

ELLIDA O, dacă-ar fi posibil! Dar e ceva cu totul imposibil.

WANGEL Cred că te-nțeleg. Ai lăsat uneori să-ți scape — așa mi s-a părut — unele observații ale tale cu privire la...!

ELLIDA (*vehement*) Nu-i adevărat. Să nu spui că ai înțeles.

213

WANGEL Ba da. Tu ești o natură cinstită, Ellida. Un suflet fidel.

ELLIDA Da. Așa-i.

WANGEL Ca să te poți simți fericită și liniștită, trebuie ca toate să fie limpezi și depline.

ELLIDA (*privindu-l încordat*) O!... Așa, va să zică!

WANGEL Tu nu te-ai putut obișnui cu gîndul că ești a doua soție a unui bărbat.

ELLIDA Ce ți-a venit să te gîndești acum la asta?

WANGEL De multe ori am simțit-o... ca un presentiment. Astăzi îmi apare foarte clar. Aniversarea pe care au pregătit-o copiii... Ai văzut în mine un fel de complice... Vezi... amintirile unui bărbat nu pot fi suprimate. Cel puțin ale mele, în nici un caz. Așa sînt eu.

ELLIDA Știu. Știu bine...

WANGEL Totuși, greșești. Pentru că te porți aproape ca și cum mama copiilor ar mai trăi. Ca și cum ea ar fi aici; invizibilă, dar aici, între noi. Tu crezi că sufletul meu e împărțit între tine și ea. Gîndurile astea te frămîntă. Ți se pare că ar fi ceva necuviincios în relațiile dintre noi. De aceea nu mai poți, sau nu mai vrei să trăiești cu mine ca soția mea.

ELLIDA (*ridicîndu-se*) Ai văzut tu toate astea, Wan-gel? Ai privit adînc în toate astea?

WANGEL Da. Astăzi, înșfîrșit, am pătruns în miezul lucrurilor. Chiar poate dincolo de ele.

ELLIDA Chiar dincolo... zici... Nu, să nu crezi asta.

WANGEL (*ridicîndu-se*) Îmi dau foarte bine seama că e mai mult decît atîta, Eliida, draga mea.

ELLIDA (*cu neliniște*) Mai mult decît atîta?

WANGEL Da. Știu că nu poți suporta nici clima de-a-ici. Munții îți apasă, îți oprimă sufletul. Aici nu-i destulă lumină pentru tine și nici destul cer în jurul tău. Vîntul nu-i destul de puternic și de larg pentru tine.

ELLIDA Ei, da, asta-i chiar așa. Da, ai dreptate... Noapte și zi, iarnă și vară, mă copleșește dorința asta secretă: chemarea mării...

WANGEL Știu eu asta destul de bine, scumpa mea Ellida. (*Punînd mina pe capul ei.*) De aceea, acest copil suferind trebuie să se întoarcă din nou la el acasă.

ELLIDA Ce vrei să spui?

214

WANGEL Ceva foarte simplu. Ne mutăm.

ELLIDA Ne mutăm?

WANGEL Da. Într-un loc deschis, spre mare... într-un loc unde să poți găsi un cămin potrivit pentru sufletul tău.

ELLIDA Dragul meu, nici să nu te gîndești la asta... E cu neputință. Tu nu poți trăi fericit înaltă parte... Decît aici.

WANGEL Fie ce-o fi! De altfel... Crezi că aș putea să trăiesc fericit aici... fără tine?

ELLIDA Dar eu sînt aici și aici rămîn. Sînt a ta!

WANGEL Ești a mea, Eliida?

ELLIDA Nu mai vorbi așa. Aici e toată viața și tot sufletul tău. Toată truda vieții tale, aici e.

WANGEL Fie ce-o fi. Ți-am mai spus. Plecăm de aici. Plecăm în alt loc. Hotărîrea este irevocabilă, dragă Ellida.

ELLIDA Și ce crezi că vom obține cu asta?

WANGEL Tu te vei bucura de sănătate și de liniște sufletească.

ELLIDA Cam greu. Dar tu? Mai gîndește-te și la tine. Tu ce vei cîștiga?

WANGEL Eu am să te recîștig pe tine, draga mea.

ELLIDA Nu. Nu vei putea... Nu vei putea, Wangel! Țasta-i cel mai groaznic lucru... E groaznic să gîndești așa.

WANGEL Trebuie să încercăm. Dacă aici ai gîndurile astea, atunci într-adevăr nu există nici o altă salvare pentru tine... decît să pleci cîtmai departe. Și cu cîtmai curînd, cu-atît mai bine. E lucru hotărît, ți-am spus: plecăm.

ELLIDA Nu. Atunci... orice s-ar întîmpla e mai bine să-ți spun totul. Totul așa cum este.

WANGEL Da, da. Spune o dată.

ELLIDA Nu vreau să fii nenorocit din cauza mea. Mai ales că tot nu mi-ar folosi la nimic.

WANGEL Ți-ai dat cuvîntul că vrei să-mi spui totul așa cum este.

ELLIDA Am să încerc să-ți spun cît mai lămurit voi putea... Și așa cum mi se pare mie că știu. Vino, să ședem. (*Se așază amîndoi pe bolovani.*)

WANGEL Spune, Ellida!

ELLIDA În ziua cînd ai venit acolo, la noi, și m-ai întrebant dacă pot și vreau să fiu a ta... Atunci mi-ai vorbit

215

deschis și cîstit despre prima ta căsătorie. Fusese atît de fericită — spuneai.

WANGEL Chiar așa a și fost.

ELLIDA Da, da. Cred, dragul meu. Nu de asta ți-am pomenit de ea. Vreau să-ți amintesc doar că și eu, la rîndul meu, am fost cîstită cu tine. Ți-am spus limpede, deschis, fără să-ți ascund nimic, că odată în viața mea am ținut la un altul. Că ajunseseam la... la un fel de logodnă.

WANGBL Un fel...

ELLIDA Da. Așa s-ar putea numi... Dar n-a durat mult. El a plecat într-o călătorie. Atunci eu am vrut să las la o parte tot ce-a fost. Astea ți le-am mai spus.

WANGEL Da, draga mea Ellida. De ce scormonești un trecut îndepărtat? În fond, ceea ce s-a întâmplat atunci nu avea nici o legătură cu mine. Și eu nici nu te-am întrebat vreodată cine era.

ELLIDA Nu, n-ai întrebat. Tu ești întotdeauna atât de prevenitor cu mine.

WANGEL (*zlmbind*) O, în cazul ăsta... Aș putea încerca să ghicesc și singur numele...

ELLIDA Numele?

WANGEL Acolo, la Skjoldviken și prin împrejurimi nu prea erau mulți dintre care să pot alege... Sau, mai bine zis, nu era decât unul singur...

ELLIDA Crezi, poate, că era Arnholm.

WANGEL Da. Nu era el?

ELLIDA Nu.

WANGEL Nu el? Atunci, hotărât, mi-a slăbit memoria.

ELLIDA Ți amintești că, într-o toamnă târzie, a venit un vapor mare, american, acolo, la Skjoldviken. Din pricina avariilor pe care le suferise vasul...

WANGEL Da, îmi amintesc foarte bine. La bord a fost găsit într-o dimineață căpitanul vasului, asasinat în cabina lui. Am fost personal pe vas și am făcut autopsia cadavrului.

ELLIDA Da, ai fost.

WANGEL Îl asasinase șeful de echipaj.

ELLIDA Asta n-o poate spune nimeni! Pentru că lucrurile nu s-au lămurit niciodată.

216

WANGEL Dar aproape că nu mai există îndoială. Altminteri, de ce s-ar fi sinucis aruncându-se în mare, așa cum a făcut?

ELLIDA Nu s-a înecat. S-a îmbarcat pe un vas pentru nordul Norvegiei.

WANGEL (*uimit*) De unde știi asta?

ELLIDA (*cu stăpnire de sine*) Pentru că... Wangel... pentru că șeful de echipaj este bărbatul cu care am fost eu logodită.

WANGEL (*sărind în sus*) Ce tot spui! Cum e posibil?

ELLIDA Da. Așa este. El era.

WANGEL Pentru numele lui Dumnezeu, Ellida! Cum ai putut să faci asta? Să te logodești cu un om ca acela! Un om cu totul străin! Cum îl chema?

ELLIDA Pe-atunci îl chema Friman. Pe urmă, în scrisori, iscălea Alfred Johnston.

WANGEL De unde era?

ELLIDA De sus, din Finnmark, spunea eh De altfel, se născuse în Finlanda. Emigrase de copil cu tatăl său, după câte cred.

WANGEL Așadar, un finlando-norvegian, un *kven*.

ELLIDA Da. Așa li se spune.

WANGEL Și ce mai știai despre el?

ELLIDA Numai că plecase de foarte tânăr pe mare. Și că a călătorit mult.

WANGEL Altceva nu mai știai?

ELLIDA Nu. Nu vorbeam despre asta.

WANGEL Atunci despre ce vorbeai?

ELLIDA Vorbeam mai mult despre mare.

WANGEL A! Despre mare!

ELLIDA Despre furtună și despre marea liniștită! Despre nopțile întunecate pe mare. Mai vorbeam și despre marea care strălucește toată sub razele soarelui. Dar cel mai mult vorbeam despre balene, și despre delfini, și despre focile care au obiceiul să se lungească pe recife, în căldura amiezii. Și mai vorbeam despre pescăruși, și vulturi, și despre toate celelalte păsări de mare, pe care le știi... Gîndește-te... nu-i extraordinar? Când vorbeam despre astea, mi se părea că și păsările, și toate viețuitoarele mării sînt înrudite cu el.

WANGEL Și tu, Ellida?

217

ELLIDA Da, mi se părea că și eu mă înrudeam cu toate la un loc.

WANGEL Așa... De aceea te-ai logodit?

ELLIDA Da. El spunea că așa trebuie să fac.

WANGEL Trebuie? Tu personal n-aveai voință?

ELLIDA Nu, când era el în preajma mea. O, maitîrziu mi s-a părut că era ceva cu totul de neînțeles.

WANGEL Ai stat de multe ori împreună cu el?

ELLIDA Nu, nu de prea multe ori. Odată a venit la noi ca să vadă farul. Atunci ne-am cunoscut. Pe urmă, ne-am mai întâlnit din când în când. Apoi s-a întâmplat povestea aceea cu căpitanul. Și a trebuit să plece.

WANGEL Da, da, spune-mi ceva mai multe despre asta!

ELLIDA Era devreme de tot, în zori, când am primit un bilet de la el, la Bratthammer — știi, promontoriul acela dintre far și Skjoldviken...

WANGEL Sigur, sigur, îl cunosc foarte bine.

ELLIDA „Trebuie să vii imediat — scria el — pentru că am ceva de vorbit cu tine.”

WANGEL Și te-ai dus?

ELLIDA Da. Nu puteam altfel. Atunci mi-a povestit cum l-a ucis pe căpitan în timpul nopții.

WANGEL Deci, chiar el a spus asta! A spus-o foarte simplu!

ELLIDA Da. Însă a fost ceva drept și cinstit, așa zicea.

WANGEL Drept și cinstit? Atunci de ce l-a ucis?

ELLIDA Asta nu mi-a spus. Mi-a spus că nu sînt lucruri pe care să le pot auzi eu.

WANGEL Și tu l-ai crezut, pur și simplu, pentru că așa a spus?

ELLIDA Da, nu puteam gândi altfel. Oricum, trebuia să plece. Însă când a trebuit să-și ia rămas bun de la mine... Nu, niciodată n-ai să ghicești ce i-a trecut prin minte.

WANGEL Ce? Spune o dată!

ELLIDA A scos din buzunar o verigă de metal pentru chei și și-a tras din deget un inel pe care obișnuia să-l poarte. Mi-a scos și mie din deget un mic inel pe care-l purtam de mult. A vîrît în veriga pentru chei amîndouă inelele. Și a spus că acum trebuie să ne încredințăm amîndoi mării.

218

WANGEL Să vă încredințați?...

ELLIDA Da, așa a spus. Și pe urmă a aruncat veriga cu inelele noastre... A aruncat-o cu toată puterea, cît mai departe, în adîncul mării.

WANGEL Și tu, Ellida? Te-ai potrivit tu la astea?

ELLIDA Da, închipuie-ți... Mi se părea atunci că totul este așa cum trebuie să fie. Însă, slavă Domnului... a plecat!

WANGEL Și după ce a plecat?

ELLIDA Crede-mă că în curînd mi-am venit în fire. Am ajuns să pricep că totul fusese curată nebunie, ceva fără nici un rost...

WANGEL Vorbeai adineauri de scrisoare. De-atunci ai mai auzit deci de el?

ELLIDA Da, am mai auzit. Mai întîi, am primit vreo două rînduri de la Arhanghelsk. Scria doar atît, că vrea să plece în America. Și-mi indica adresa unde pot să-i răspund.

WANGEL Și i-ai răspuns?

ELLIDA Îndată. I-am scris, bineînțeles, că totul se sfîrșise între noi. Că nu trebuie să se mai gîndească niciodată la mine, după cum nici eu nu mă voi mai gîndi la el.

WANGEL Ți-a scris, totuși, din nou?

ELLIDA Da, mi-a scris din nou.

WANGEL Și ce a răspuns la scrisoarea ta?

ELLIDA Nu sufla nici o vorbă despre ceea ce îi scrisesem. Ca și cum nu i-aș fi scris că vreau să rup orice legătură cu el. Scria foarte calm și liniștit că trebuie să-l aștept. Când va putea să mă ia, mă va anunța. Și atunci va trebui să mă duc imediat la el.

WANGEL Nu voia deci să renunțe la tine?

ELLIDA Nu. Atunci i-am scris din nou. Aproape cuvînt cu cuvînt ca prima oară. Ba chiar ceva mai răspicat.

WANGEL Și atunci s-a dat la o parte?

ELLIDA O, nu, cum poți crede? Mi-a scris cu același calm. Ca mai înainte. Din nou, nici un cuvînt despre hotărîrea mea. Atunci am înțeles că e zadarnic. De aceea nu i-am mai scris niciodată.

WANGEL Și n-ai mai auzit nimic despre el?

ELLIDA Ba da, de-atunci am mai primit trei scrisori. Odată mi-a scris din California și altă dată din

China. Ultima scrisoare era din Australia. Scrisa că vrea să se

219

ducă la o mină de aur. După aceea nu mi-a mai trimis nici o veste.

WANGEL Omul acesta a avut o putere neobișnuită asupra ta, Ellida.

ELLIDA O, da, da. Omul acesta înspăimântător!

Wangel Dar acum nu trebuie să te mai gîndesti la el. Niciodată. Promite-mi-o, scumpa, buna mea Ellida. Acuma vom încerca alt tratament! Un aer mai proaspăt decît aici, în fiord. Aerul saturat de sare, aerul pur al mării. Ellida! Ce zici?

ELLIDA O, nu mai vorbi despre astea. Nici nu te mai gîndi! Nu-mi poate fi de folos. O simt prea bine... oricum, n-am să pot scăpa nici acolo.

WANGEL De ce anume? Draga mea... la ce anume te gîndesti?

ELLIDA La groază, la asta mă gîndesc. Puterea asta de nepătruns, de neînțeles pe care o are asupra sufletului meu...

WANGEL Bine, dar ai scăpat! De multă vreme. De atunci, de cînd ai rupt-o cu el. Totul a trecut de mult!

ELLIDA (*sărind în sus*) Nu, tocmai asta e, că n-a trecut!

WANGEL N-a trecut?

ELLIDA Nu, Wangel... n-a trecut. Și sînt înspăimîntată la gîndul că nu va trece niciodată. Pînă la sfîrșitul vieții!

WANGEL (*cu voce sugrumată*) Vrei să spui, deci, că în adîncul ființei tale n-ai putut niciodată să-1 uiți pe străinul acela?

ELLIDA îl uitasem. Însă acum e ca și cum s-ar întoarce din nou.

WANGEL Cît a trecut de-atunci?

ELLIDA Sînt vreo trei ani. Sau ceva mai mult... Era pe vremea cînd așteptam copilul.

WANGEL Aha! Pe vremea aceea? Da, Ellida, acum încep să-mi dau seama de o mulțime de lucruri...

ELLIDA Greșești cu totul, dragul meu! Ceea ce s-a întîmplat cu mine atunci... O, cred că nimeni pe lume n-ar putea să spună.

WANGEL (*privind-o îndurerat*) Cînd te gîndesti... că ai trăit trei ani întregi, aici, lîngă mine, iubind alt bărbat! Altul! Nu pe mine... ci pe altul!

220

ELLIDA O, cît greșești! N-am iubit pe nimeni, în afară de tine.

WANGEL (*înábușit*) De ce atunci, în tot timpul acesta, nu ai vrut să trăiești cu mine, ca soție a mea?

ELLIDA Din cauza fricii pe care o aveam de bărbatul acela străin...

WANGEL Frică?

ELLIDA Da, frică! O frică atît de îngrozitoare, încît mi se pare că numai marea ar putea s-o cuprindă. Pentru că trebuie să știi, Wangel, că...

(*Tineret din oraș se înapoiază prin stîngă, salută și iese prin dreapta. împreună cu el vin Arnholm, Bolette, Hilde și Lyngstrand.*)

BOLETTE (*în trecere*) Tot pe-aici sînteți? ELLIDA Da, e răcoare și plăcut aici, sus... ARNHOLM Noi mergem deval, să dansăm. WANGEL Bine, bine... Venim și noi acum. • HILDE Atunci, la revedere.

ELLIDA Domnule Lyngstrand, o clipă, vă rog.

(*Lyngstrand se oprește. Arnholm, Bolette și Hilde ies prin dreapta.*)

ELLIDA (*către Lyngstrand*) Vei dansa și dumneata?

LYNGSTRAND Nu, doamnă, nu cred că voi îndrăzni.

ELLIDA Da, e mai bine să fii prudent. Cînd e vorba de plămîni... încă n-ai învins de tot boala.

LYNGSTRAND Nu, încă nu de tot.

ELLIDA (*cu oarecare ezitare*) Cît timp să fie de-atunci, de cînd ai făcut călătoria aceea?...

LYNGSTRAND Atunci cînd m-am îmbolnăvit?

ELLIDA Da, călătoria de care ne-ai vorbit azi-dimineață.

LYNGSTRAND Păi să tot fie cam... Stați puțin. Sînt trei ani încheiați de atunci.

ELLIDA Prin urmare, trei ani.

LYNGSTRAND Poate chiar ceva mai mult. Plecasem din America în februarie. În martie am naufragiat. Intrasem în furtunile echinoxului de primăvară.

ELLIDA (*uitîndu-se la Wangel*) Așadar, pe vremea aceea...

WANGEL Bine, Ellida dragă...

221

ELLIDA Să nu te mai rețin, domnule Lyngstrand! Du-te, dar să nu dansezi.

LYNGSTRAND Nu, o să stau doar să privesc. (*Iese prin dreapta.*)

WANGEL Ellida, dragă... de ce l-ai întrebat de călătoria aceea?

ELLIDA Johnston fusese la bord. Sînt absolut sigură.

WANGEL De unde-ai tras concluzia asta?

ELLIDA (*fără să răspundă*) A aflat pe bord că m-am căsătorit cu altul. În timp ce el era departe... Și atunci... în aceeași clipă, am simțit cum mă apasă!

WANGEL Teama aceea?

ELLIDA Da. Exact așa cum e el, pot să-l văd deodată, aievea, viu, în fața mea. Sau, mai bine spus, mai la o parte. Nu se uită niciodată la mine. Stă doar acolo.

WANGEL Și cum ți se pare că arată?

ELLIDA Așa cum l-am văzut ultima oară.

WANGEL Acum zece ani?

ELLIDA Da. Acolo, la Bratthammer. Cel mai distinct îi văd acul de la cravată, un ac cu o perlă mare, albă-albăstruie. Perla aceea semăna cu un ochi de pește mort. Și care mă fixează.

WANGEL Pentru numele lui Dumnezeu!... Ești mai bolnavă decît credeam! Mai bolnavă decît îți dai tu însăși seama, Ellida!

ELLIDA Da, da... ajută-mă, dacă poți! Pentru că simt că se strînge din ce în ce mai mult în jurul meu.

WANGEL Și într-o astfel de stare ai trăit în toți acești trei ani? Să suporti chinul ăsta în taină, fără să mi te încredințezi mie?

ELLIDA Nu puteam! Nu mai înainte de a deveni necesar... pentru tine. Dacă ar fi trebuit să-ți mărturisesc astea... ar mai fi trebuit să-ți mărturisesc și... ceea ce nu se poate.

WANGEL Spune... Nu se poate povesti?... Nu se poate?

ELLIDA (*apărîndu-se*) Nu, nu, nu! Nu întreba! Numai un singur lucru. Nimic altceva... Wangel...

Cum am putea limpezi... taina aceea grea, cu ochii copilului?

WANGEL Draga mea, scumpa mea Ellida, te asigur că nu este decît o închipuire a ta. Copilul avea ochi normali, exact ca oricare alt copil normal.

222

ELLIDA Nu, nu-i avea! Cum n-ai văzut? Ochii copilului își schimbau culoarea după mare. Cînd soarele strălucea liniștit în fiord, așa erau și ochii lui. Pe furtună, la fel... O, am văzut bine, chiar dacă tu n-ai văzut.

WANGEL (*revenindu-și*) Hm... așa o fi. Dar chiar dacă-i așa! Ce importanță ar avea?

ELLIDA (*cu glas scăzut, apropiîndu-se*) Am mai văzut ochii ăștia și mai înainte.

WANGEL Cînd? Unde?...

ELLIDA Acolo, la Bratthammer. Acum zece ani.

WANGEL (*retrăgîndu-se un pas*) Ce vrei să...

ELLIDA (*șoptește tremurînd*) Copilul avea ochii bărbatului acela... Ochii străinului.

WANGEL (*cu un strigăt involuntar*) Ellida!...

ELLIDA (*strîngîndu-și capul în mîini, disperată*) Acum ai priceput de ce n-am vrut niciodată... De ce niciodată n-am mai îndrăznit să trăiesc cu tine, să fiu a ta? (*Se întoarce brusc și pornește la fugă peste colina din dreapta.*)

WANGEL (*aleargă grăbit după ea, strigînd-o*) Ellida!... Ellida! Biata și nefericita mea Ellida!

Actul III

(Un colț mai retras din grădina doctorului i Wangel. Locul e umed, mocirlos și umbrat de copaci mari. În dreapta, se vede marginea unui eleșteu verzui. O barieră joasă și deschisă desparte grădina de cărare și de fiordul care se află în planul din fund. În fund de tot, dincolo de fiord, munții crestați. E o după-amiază tîrzie, aproape seară. Bolette stă pe o bancă de piatră, în stîngă, și coase. Pe bancă sînt cîteva cărți și un coșuleț de lucru. Hilde și Lyngstrand, amîndoi cu unelte de pescuit, se îndreaptă spre marginea eleșteului.)

^ HILDE (*făcîndu-isemn lui Lyngstrand*) Nici o mișcare! Văd unul mare!

223

LYNGSTRAND (*uitîndu-se*) Unde-i? ^ HILDE (*arătînd*) Nu-l vezi? Uite-1! Și acolo încă unul, fir-ar să fie! (*Uitîndu-se printre copaci.*) Uf!... vine ăla acum și mi-i sperie!

BOLETTE (*ridicînd ochii*) Cine vine? - HILDE Profesorul tău, maică!

BOLETTE Al meu?... ■< HILDE Al meu, slavă Domnului, n-a fost niciodată!

(*Apare printre copaci, din dreapta, profesorul Arn-holm.*)

ARNHOLM Sînt pești în eleșteu acum?

HILDE Da, se-nvîrt pe-aici cîțiva carași foarte bătrîni.

ARNHOLM Ia te uită, deci mai trăiesc bătrîni cariși... + HILDE Da, ăștia-s încăpățînați, nu glumă! acum însă le venim noi de hac la cîțiva.

ARNHOLM Mai bine ați încerca în fiord.

LYNGSTRAND Nu, eleșteul este, cum s-ar spune, mai plin de taine.

4 HILDE Da, da, e mai captivant! Ați fost la mare, azi?

ARNHOLM Chiar acum vin de la cabine. ■1 HILDE Ați intrat și în bazin, nu?

ARNHOLM Da, nu sînt un înotător prea bun. f HILDE Știți să înotați pe spate?

ARNHOLM Nu.

J. HILDE Eu știu. (*Către Lyngstrand.*) Hai să încercăm mai încolo, în partea cealaltă.

(*Pleacă de-a lungul eleșteului, prin dreapta.*)

ARNHOLM (*apropiindu-se mai mult de Bolette*) Stai aici, singură, Bolette?

BOLETTE O, da! Așa stau de multe ori...

ARNHOLM Mama dumitale e pe-aici, prin grădină?

BOLETTE Nu. Cu siguranță că s-a dus cu tata la plimbare.

ARNHOLM Cum s-a mai simțit azi după-amiază? BOLETTE Nu prea știu. Am uitat să mă interesez.

ARNHOLM Ce cărți ai aici?

BOLETTE O carte de botanică și alta de geografie. ARNHOLM Iți place să citești lucruri de-astea?

224

BOLETTE Da, cînd am timp, da... Însă întîi și-ntîi trebuie să am grija gospodăriei.

ARNHOLM Dar nu te ajută mama dumitale? Mama vitregă?

BOLETTE Nu, asta-i menirea mea. A trebuit să mă ocup de casă în timpul celor doi ani, cînd tata a rămas singur. Și pe urmă, am continuat tot eu...

ARNHOLM Dar ai păstrat aceeași dragoste pentru citit?

BOLETTE Da, citesc orice carte folositoare, cînd o găsesc. Aș vrea să știu cît mai multe despre viață, despre lume. Pentru că aici trăim cu totul în afară de tot ce se petrece în lume. Chiar așa.

ARNHOLM O, dragă Bolette, nu spune asta!

BOLETTE Ba da. Am impresia că noi, aici, nu ducem o viață prea deosebită de a carașilor din fundul eleșteului ăștia. Fiordul e atît de aproape de ei și în fiord trec încoace și încolo bancuri mari de pești sălbatici. Dar bieții pești domesticiți de aici, nu știu nimic despre toate astea. Niciodată n-o să treacă și ei dincolo.

ARNHOLM Nu cred de loc că ar duce-o mai bine dacă ar scăpa și ei la larg.

BOLETTE O, asta, după părerea mea, n-ar avea nici o importanță.

ARNHOLM De altfel, nu se poate spune că sînteți chiar atît de izolați de lume. Cel puțin vara, în tot cazul. Acum, aici, e un fel de loc de întîlnire a oamenilor din lumea întreagă. Aproape un punct nodal — doar atît că ei sînt numai în trecere. Sînt turiști.

BOLETTE (*zimbînd*) O, sigur, dumneavoastră, care sînteți tot un turist, vă vine ușor să ne luați peste picior.

ARNHOLM Să vă iau peste picior?... Ce ți-a venit?

BOLETTE Pentru că despre toată istoria asta cu „locul de întîlnire” și cu „punctul nodal” i-ați auzit vorbind pe oamenii din oraș. Da... pentru că așa le place lor să zică...

ARNHOLM De! Sincer vorbind, am observat și eu asta.

BOLETTE în fond, nu-i nimic serios în vorbele lor. Cel puțin pentru noi care trăim aici. La ce ne folosește nouă că lumea cea mare trece pe aici, ca să plece spre nord, pentru a admira soarele polar de la miezul nopții? Noi însă, noi niciodată nu plecăm cu ei. Noi nu admirăm nici un soare

la miezul nopții. O, nu, noi trebuie să trăim cuminte, aici, în eleșteul nostru cu carași.

ARNHOLM (*așezându-se Ungă ea*) Ia spune-mi, Bolette dragă, nu cumva, sincer vorbind, e ceva care te face să stai singură aici, acasă, și să tînjești după altceva... ceva precis, vreau să spun?

BOLETTE O, s-ar putea.

ARNHOLM Și ce anume este? După ce anume tînjești? BOLETTE... 'Să plec de-aici. Asta în primul rînd. ARNHOLM Asta, așadar, în primul rînd? BOLETTE Da. Și, pe urmă, să învăț mai mult. Să știu mai multe despre toate lucrurile.

ARNHOLM Pe vremea cînd îți dădeam lecții, tatăl dumitale spunea adesea că ar trebui să ți se permită să studiezi mai departe.

BOLETTE Da, bietul tata... spune și el afîtea! Dar cînd e ca planurile să fie aplicate, atunci ne poticnim de vreun fleac... Și tata nu găsește nici o soluție.

ARNHOLM Da, da, ai dreptate. Dar nu-i numai asta. Ai vorbit vreodată cu el despre ceea ce te frămîntă? Vreau să spun: cu toată seriozitatea, ca despre ceva care nu mai poate suferi amîinare?

BOLETTE Nu, niciodată.

ARNHOLM Știi ce? Ar trebui neapărat să-i vorbești. Pînă nu-i prea tîrziu, Bolette. De ce n-o faci?

BOLETTE Poate pentru că nici eu nu sînt cu totul hotărîtă; așa cred. Se vede că e ceva moștenit de la tata.

ARNHOLM Hm... nu crezi că ești nedreaptă cu tine?

BOLETTE O, nu, din nenorocire. Tata și așa are prea puțin timp să se gîndească la mine și la viitorul meu. Și nici nu-i face plăcere. Trece ușor peste asta — și chiar cu plăcere — ori de cîte ori poate. Pentru că e cu totul acaparat de Ellida...

ARNHOLM De cine? Cum?...

BOLETTE Vreau să spun că el și cu mama mea vitregă... (*Se întrerupe.*) Tata și mama trăiesc pentru ei înșiși. Înțelegeți dumneavoastră.

ARNHOLM Ei, atunci e cu-atît mai normal să vrei să scapi de aici.

BOLETTE Da, dar mi se pare că n-am dreptul. N-am dreptul să-mi părăsesc tatăl.

226

ARNHOLM Bine, Bolette dragă, asta tot va trebui să se întîmple odată și-odată, oricum. Și mi se pare că va fi cu-atît mai bine, cu cît va fi mai curînd.

BOLETTE Adevărat, n-am încotro. Trebuie totuși să mă gîndesc și la mine. Trebuie să încerc să-mi fac cumva o situație. Cînd tata, într-o bună zi, n-o să mai fie, atunci nu va mai exista nimic care să mă rețină. Dar tata, sărmanul... mă îngrozesc să plec de lîngă el. ARNHOLM Te îngrozești?... BOLETTE Da, numai pentru tata.

ARNHOLM Dar, pentru Dumnezeu, mama dumitale vitregă? Va rămîne ea cu dînsul.

BOLETTE Da, asta așa-i. Dar ea nu-i chiar atît de pricepută cum era mama. Sînt o mulțime de lucruri pe care ea *nu le vede*. Sau, poate, pe care *nu vrea* să le vadă... sau de care *puțin îi pasă*. Nu știu care-i adevărul.

ARNHOLM Hm!..'. Cred că înțeleg destul de bine la ce faci aluzie.

BOLETTE Bietul tata... e un om slab, în anumite privințe. Poate ați remarcat și dumneavoastră. Nu-i atît de ocupat numai ca să-și omoare vremea. Dar Ellida e atît de incapabilă, cu totul incapabilă să-l sprijine... De altfel, și el e întrucîta vinovat.

ARNHOLM Ce anume, ce vrei să spui? BOLETTE Tata vrea să vadă întotdeauna chipuri vesele în jurul lui. În casă trebuie să fie vreme însorită și veselie, așa spune. De altfel, tata îi dă ei mereu tot felul de doctorii și mă tem că cu timpul n-o să-i mai facă bine. ARNHOLM Crezi?

BOLETTE Da, nu-mi pot alunga gîndul ăsta. Ea este uneori atît de ciudată... (*Vehement.*) ăsta nu-i un motiv ca eu să fiu nevoită să rămîn mereu aici! În fond, tot nu-i sînt de nici un folos tatii. Și am datorii și față de mine însămi, după cît mi se pare.

ARNHOLM Știi ce, dragă Bolette... despre lucrurile astea trebuie să vorbim mai pe larg.

BOLETTE N-ar folosi la mare lucru, cu siguranță!

Soarta mea e să rămîn aici, în balta cu carași, așa cred.

ARNHOLM Nu-i chiar așa. Depinde mult și de dumneata însăși.

BOLETTE (*animată*) Așa spuneți dumneavoastră!

15*

227

ARNHOLM Da, crede-mă. Stă cu totul și cu totul în puterea dumitale.

BOLETTE O, dacă-ar fi așa! Vreți poate să puneți o vorba bună pentru mine... la tata?

ARNHOLM Și asta! Dar mai întâi și-ntîi vreau să vorbesc cu dumneata, cu inima deschisă și fără reticențe, dragă Bolette. (*Privind spre stingă.*) Sst! Să nu se observe nimic. Vorbim noi mai tîrziu despre asta.

(*Ellida intră prin stingă. E fără pălărie' are doar un șal mare, aruncat peste cap și pe umeri.*)

ELLIDA (*foarte neliniștită*) Aici e bine! Aici e foarte bine!

ARNHOLM (*ridicîndu-se*) Ați fost la plimbare?

ELLIDA Da, am făcut o plimbare prin împrejurimi. Lungă, lungă și bună, grozav de bună... Cu Wangel... Și-acum plecăm să facem un tur, cu barca cu pînze.

BOLETTE Nu vrei să te așezi?

ELLIDA Nu, mulțumesc. Nu șed.

BOLETTE (*schimbîndu-și locul pe bancă*) Aici e un loc foarte bun.

ELLIDA (*plimbîndu-se încoace și încolo*) Nu, nu. Nu șed. Nu șed.

ARNHOLM Plimbarea v-a priit. V-a înviorat.

ELLIDA O, mă simt excelent! Mă simt nespus de fericită! Afît de liniștită! (*Privind spre stînga.*) Ce-i cu vaporul jicela mare care vine încoa?

BOLETTE (*se ridică și privește*) Trebuie să fie vasul acela mare, englezesc.

ARNHOLM A rămas lîngă geamandură. Acolo oprește, de obicei?

BOLETTE Doar o jumătate de ceas. Trebuie să intre mai adînc în fiord.

ELLIDA Și din nou în larg... mîine. În larg, în marea deschisă, în marea largă. Gîndiți-vă, să poți fi pe punte! Dacă s-ar putea. Dacă s-ar putea una ca asta!

ARNHOLM N-ați făcut niciodată o călătorie lungă pe apă, doamnă Wangel?

ELLIDA Niciodată, niciodată! Doar cîteva excursii mici, aici, în fiord.

228

BOLETTE (*suspînînd*) Noi trebuie să ne mulțumim cu viața pe uscat.

ARNHOLM Ei, în definitiv, aici e căminul nostru.

ELLIDA Nu, nu cred de loc că-i așa.

ARNHOLM Nu pe pămînt?

ELLIDA Nu, nu cred de loc asta! Dimpotrivă, cred că dacă oamenii s-ar fi obișnuit să-și ducă viața pe mare — sau, poate, *în* mare — am fi cu totul altfel decît sîntem. Am fi și mai buni, și mai fericiți.

ARNHOLM Credeți realmente?

ELLIDA Da, mult aș da să știu dacă nu cumva așa am fi/ Am vorbit de mai multe ori cu Wangel despre asta... / ARNHOLM Ei, și el...

ELLIDA Crede că poate așa ar fi.

ARNHOLM (*persiflînd*) Bine, bine, fie! Dar ce-a fost, a fost! O dată pentru totdeauna, am luat-o pe drumul cel rău și am devenit niște ființe terestre, nu marine. Din toate punctele de vedere, acum e cu siguranță prea tîrziu ca să mai putem îndrepta greșeala.

ELLIDA Da, spui un trist adevăr. Și cred că oamenii bănuie ei înșiși asta, și-și poartă prin viață bănuiala ca o remușcare și o amărăciune secretă. Puteți să mă credeți, de aici vine totul; așa se explică pentru ce oamenii își simt sufletul greu, greu. Da, da, crede-mă.

ARNHOLM Dar, dragă doamnă Wangel, eu n-am impresia că oamenii au sufletul atît de apăsător. Mi se pare, dimpotrivă, că cei mai mulți iau viața ușor și viața li se pare plăcută.

ELLIDA O, nu, nu-i de loc așa. Bucuria asta... seamănă foarte mult cu bucuria luminii din lunile de vară. Păstrează în ea amintirea întunericului care trebuie să vină. Și amintirea își aruncă umbra peste bucuria omenească după cum norul călător își aruncă umbra deasupra fiordului. Strălucea atît de limpede și de albastru! Și iată că, deodată...

BOLETTE N-ar trebui să ai mereu gînduri triste. Adineauri erai atît de veselă și de plină de viață.

ELLIDA Da, da, așa eram. Și toată povestea asta... Ce prostie din partea mea... (*Privind neliniștită în jur.*) Măcar de-ar veni Wangel. Mi-a făgăduit foarte serios. Totuși, nu mai vine. Cred că a uitat. Dragă

domnule Arnholm, nu vrei să te duci în locul meu și să-l cauți?

229

ARNHOLM Desigur, cu multă plăcere. ELLIDA Spune-i să vină imediat aici. Pentru că nu-l mai pot vedea și...

ARXHOLN Nu-l mai puteți vedea? ELLIDA O, nu mă înțelegeți! Când nu-i de față, nu pot de loc să-mi amintesc cum arată. E exact ca și cum l-aș fi pierdut... E o tortură îngrozitoare. Du-te, te rog.

(Seplimbă de colo pînă colo pe malul elesteului.)

BOLETTE Vin și eu cu dumneavoastră. N-o să știți unde să dați de el...

ARNHOLM Cum, se poate? Mă descurc eu. BOLETTE *(cu glas scăzut)* Nu, nu; sînt neliniștită. Mă tem că-i la bordul vasului. ARNHOLM Te temi?

BOLETTE Da. Se duce de obicei să vadă dacă nu sînt cunoscuți de-ai lui pe vas. Și, cum e și restaurant la bord... ARNHOLM Aha! Pricep. Să mergem! *(Arnholm și Bolette ies prin stingă. Ellida se oprește și privește în jos, la eleșteu. Din cînd în cînd, vorbește singură și se întrerupe. Pe cîrare, dincolo de gardul grădinii, vine prin stingă un străin în ținută de voiaj. Părul și barba roșcate și stufoase; poartă o bască scoțiană pe cap și are un sac de voiaj petrecut cu o curea pe după umăr.)*

STRĂINUL *(merge încet, de-a lungul gardului, cercetînd grădina. Cînd o zărește pe Ellida se oprește, se uită insistent și cercetător la ea și spune cu glas reținut)* Bună seara, Ellida!

ELLIDA *(întorcîndu-se, exclamă)* O, dragul meu, ai venit, în sfîrșit!

■ STRĂINUL Da, în sfîrșit!

ELLIDA *(privindu-l, acum surprinsă și neliniștită)* Cine sînteți dumneavoastră? Pe cine căutați aici?

STRĂINUL Poți vedea și singură pe cine caut.

ELLIDA *(mirată)* Cum vă permiteți să vorbiți așa! Cu ce scop ați venit?

STRĂINUL Am venit pentru tine!

ELLIDA *(cutremurîndu-se)* Ah!... *(Se uită la el, se retrage clătîndu-se și izbucnește într-un țipăt înăbușit.)* Ochii!... Ochii!

STRĂINUL Ei, în sfîrșit, începi să-ți dai seama că sînt eu? Te-am recunoscut din prima clipă, Ellida!

ELLIDA Ochii! Nu te uita așa la mine! Strig după ajutor!

STRĂINUL Sst! Sst! Nu te speria. Nu-ți fac nimic.

ELLIDA *(acoperindu-și ochii cu mlinile)* Nu te uita așa la mine, nu te uita!

STRĂINUL *(rezemîndu-și mlinile de gard)* Am venit cu vaporul englezesc.

ELLIDA *(privind pieziș și fugitiv la el)* Ce dorești de la mine?

STRĂINUL Ți-am promis că am să mă întorc de îndată ce voi putea...

ELLIDA Pleacă! Pleacă! Nu te mai întoarce niciodată! Ți-am scris că totul s-a sfîrșit între noi. Totul! Știi doar!

STRĂINUL *(imperturbabil, fără să-i răspundă)* Aș fi venit mai demult la tine. Dar n-am putut. Acum, în sfîrșit, am venit! Și acum, ești a mea, Ellida.

ELLIDA Ce vrei de la mine? Ce gânduri ai? Pentru ce ai venit?

STRĂINUL Știi bine că am venit să te iau.

ELLIDA *(trăgîndu-se înapoi, speriată)* Să mă iei! Ți-e gîndul?

STRĂINUL Da, se înțelege.

ELLIDA Dar știi bine că sînt măritată!

STRĂINUL Da, știu.

ELLIDA Și cu toate astea... Cu toate astea, vii să... mă iei?!

STRĂINUL Bineînțeles, sînt aici ca să te iau cu mine!

ELLIDA *(luîndu-și capul în mîini)* O, groaza asta!... Spaima asta nebună!...

STRĂINUL Poate că nu vrei?

ELLIDA *(rătăcită)* Nu te uita așa la mine!

STRĂINUL Te întreb dacă vrei!

ELLIDA Nu, nu, nu! Pentru nimic în lume! Nu vreau, ți-am mai spus! Nici nu pot, nici nu vreau.

(încet.) Nici nu îndrăznesc!

STRĂINUL *(trece peste barieră și intră în grădină)* Bine, Ellida, bine... să-ți mai spun atunci un

singur lucru înainte de a pleca.

ELLIDA (*dă să fugă, dar nu poate. E paralizată de frică și se sprijină de trunchiul unui copac de pe malul elesteului.*)

230

231

Nu mă atinge! Nu veni aici! Nu te apropia de mine! Nu mă atinge, când îți spun!

STRĂINUL (*circumspect, făcând doi pași spre ea*) Nu trebuie să te sperii, Ellida!

ELLIDA (*punându-și mlinile la ochi*) Nu te uita așa la mine!

STRĂINUL Dar nu te mai teme atât! Nu te teme.

(*Doctorul Wangel vine prin curte, prin stingă.*)

WANGEL (*încă la jumătatea drumului, printre copaci*) Știu, știu că te-am lăsat să aștepti prea mult...

ELLIDA (*se precipită spre el, se agață strâns de brațul lui și strigă*) O, Wangel, salvează-mă!

Salvează-mă, dacă poți!

WANGEL Ellida, pentru numele lui Dumnezeu!...

ELLIDA Salvează-mă, Wangel! Nu-l vezi? Uite-l acolo!

WANGEL (*uitându-se*) Omul acela? (*Se apropie de el.*) Aș vrea să vă întreb cine sînteți? Și de ce ați intrat aici, în grădină?

STRĂINUL (*arată cu capul spre Ellida*) Vreau să vorbesc cu ea.

WANGEL Așa, deci! Atunci dumneata ai fost cel care... (*Către Ellida.*) Âm auzit că a intrat un străin aici, în curte, și a întrebat de tine.

STRĂINUL Da, eu eram.

WANGEL Și ce doriți de la soția mea? (*întorcîndu-se.*) 11 cunoști, Ellida?

ELLIDA (*încet, frîgîndu-și mîinile*) O, dacă-l cunosc! Da, da, da!

WANGEL (*brusc*) Ei...

ELLIDA El e, Wangel. Chiar el e!

WANGEL Cum?! Ce spui?! (*întorcîndu-se.*) Dumneata ești Johnston... cel care într-o zi...

STRĂINUL Puteți să-mi spuneți cum vreți. Îmi e totuna. De altfel, nici nu mă numesc așa.

WANGEL Nu?

STRĂINUL Nu, de mult.

WANGEL Și ce vrei de la soția mea? Știi doar că fiica paznicului farului s-a căsătorit de atîta vreme. Și cred că știi la fel de bine cu cine s-a căsătorit.

STRĂINUL Am aflat-o de acum trei ani...

232

ELLIDA (*încordată*) Cum ai aflat?

STRĂINUL Eram în drum spre tine. Și mi-a căzut în mînă un ziar vechi. Era un ziar de prin meleagurile astea. Acolo am citit despre cununia voastră.

ELLIDA (*privind mgolj*) Cununia... Așadar, asta a fost...

STRĂINUL Da... și mi s-a părut ciudat. Pentru că povestea aceea cu inelul... tot o cununie fusese, Ellida.

WANGEL Cum îți permiți!...

STRĂINUL Nu-ți' mai amintești?

ELLIDA (*simțîndu-i privirea, izbucnește*) Nu te uita așa la mine!

WANGEL (*postîndu-se în fața străinului*) Vorbește cu mine, nu cu ea... Pe scurt: acum, când cunoști situația, ce mai cauți aici? De ce vii s-o superi pe soția mea?

STRĂINUL I-am făgăduit că voi veni s-o iau de îndată ce voi putea!

WANGEL Ellida!... Iarăși!

STRĂINUL Și Ellida mi-a făgăduit solemn că mă va aștepta pînă voi veni.

WANGEL Aud că-i spui soției mele pe numele mic. Asemenea intimități nu se obișnuiesc aici, la noi.

STRĂINUL Știu. Dar, în primul rînd, ea îmi aparține mie...

WANGEL Iar începi?

ELLIDA (*ascunzîndu-se după Wangel*) O !... Niciodată n-o să mă lase!

WANGEL Dumneata? Spui că-ți aparține?

STRĂINUL V-a vorbit ea vreodată despre inelele noastre? Inelul meu și al ei...

WANGEL Da, mi-a povestit. Ei și? După aceea, a terminat cu dumneata. Doar ai primit scrisorile ei. Ce, nu știi?

STRĂINUL Ellida și cu mine ne înțelesesem că actul acela... cu inelele noastre... are tot atîta putere și e tot atît de legal ca și o cununie.

ELLIDA Dar eu nu vreau, înțelege odată! Nu vreau să mai știu niciodată nimic despre dumneata. Nu te mai uita așa la mine! Nu vreau! Nu vreau!

WANGEL Șe vede că nu prea ești întreg la minte, dacă-ți închipui că poți să vii aici și să pretinzi că ai drepturi bazate pe niște copilării.

233

STRĂINUL Adevărat. Nici un drept; în sensul în care înțelegeți dumneavoastră, n-am chiar nici un drept.

WANGEL Atunci, ce mai vrei? Îți închipui, poate, că ai să mi-o poți lua cu sila? Împotriva voinței ei?!

STRĂINUL Nu. La ce-ar folosi? Dacă E'llida vrea să meargă cu mine, atunci trebuie să vina de bunăvoie.

BLLIDA (*mirată, izbucnește*) De bunăvoie?

WANGEL Și îți poți închipui că...

ELLIDA (*pentru sine*) De bunăvoie!...

WANGEL Ți-ai ieșit din minți. Vezi-ți de drum. Nu avem nimic de împărțit cu dumneata.

STRĂINUL (*consultîndu-și ceasul*) Se apropie ora cînd trebuiesămă imbarc. (*Seapropie cu un pas.*)

Da, da, Ellida... Eu mi-am făcut datoria. (*Se apropie din nou.*) Eu mi-am ținut cuvîntul pe care ți l-am dat...

ELLIDA (*rugătoare, trăgîndu-se la o parte*) O, nu mă atinge!

STRĂINUL... așa că ai timp să reflectezi pînă mîine noapte.

WANGEL Nu are la ce să reflecteze. Mai bine te-ai gîndi să pleci imediat.

STRĂINUL (*către Ellida*) Acum plec cu vaporul în susul fiordului. Mîine noapte mă întorc însă. Vin după tine. Să mă aștepți aici, în grădină. Pentru că vreau să-ți vorbesc între patru ochi. Cred că ai priceput.

ELLIDA (*încet, tremurînd*) O, îl auzi, Wangel?

WANGEL Fii liniștită. Vom ști noi să împiedicăm vizita asta.

STRĂINUL La revedere, Ellida! Pe mîine noapte!

ELLIDA (*rugătoare*) O, nu, nu... nu mai veni și mîine, nu mai veni niciodată!

STRĂINUL Pînă atunci, să te hotărăști să mă urmezi pe mare.

ELLIDA O, nu te uita așa la mine!

STRĂINUL Vreau să spun, să fii gata de călătorie.

WANGEL Intră în casă, Ellida!

ELLIDA Nu pot. Ajută-mă! Salvează-mă, Wangel!

STRĂINUL Pentru că trebuie să mai știi ceva: dacă nu pleci mîine cu mine, atunci totul s-a sfîrșit.

ELLIDA (*privindu-l tremurînd*) Totul s-a sfîrșit? Pentru totdeauna?

234

STRĂINUL (*confirmînd cu un semn al capului*) Atunci nu va mai fi nimic de făcut, Ellida! Nu voi mai veni niciodată în țara asta. N-ai să mă mai vezi niciodată! Niciodată n-ai să mai auzi de mine.

Pentru tine, am să fiu pe veci mort.

ELLIDA (*respirînd neliniștită*) A!...

STRĂINUL Gîndește-te, deci, bine la ceea ce faci. Adio! (*Iese prin grădină, se oprește și spune.*) Ne-am înțeles, Ellida, pregătește-te de drum pentru mîine noapte. Pentru că vin să te iau. (*Pleacă încet și calm pe cărare, prin dreapta.*)

ELLIDA (*uitîndu-se o clipă după el*) De bunăvoie, a zis! Gîndește-te... a spus să plec cu el de bunăvoie.

WANGEL Fii rezonabilă. Acum a plecat. Și nu-l vei mai vedea niciodată.

ELLIDA O, cum poți să spui asta? Vine din nou mîine noapte.

WANGEL N-are decît! Tu nu trebuie în nici un caz să-l mai întâlnești.

ELLIDA (*dînd din cap*) O, Wangel, să nu crezi că-l poți opri.

WANGEL Lasă, draga mea, ai încredere în mine.

ELLIDA (*pe gînduri, fărîsă-l audă*) Cînd a fost el aici?... Și mîine noapte?... Și cînd va pleca pe mare cu vaporul?...

WANGEL Da, 'și?

ELLIDA Cine-ar ști să spună dacă niciodată... niciodată nu se mai întoarce?

WANGEL Nu, Ellida, dragă, în privința asta poți fi foarte liniștită. Ce-ar mai avea el de făcut aici, după toate astea? Acum a auzit chiar din gura ta că tu nu vrei să mai știi de el. Așa că toată povestea s-a terminat.

ELLIDA (*pentru ea însăși*) Mîine, așadar... Sau niciodată.

WANGEL Și dacă s-ar gândi să mai dea pe aici...

ELLIDA (*încordată*) Atunci, ce?...

WANGEL Ar sta doar în puterea noastră să-l facem inofensiv.

ELLIDA O, să nu crezi asta.

WANGEL Stă în puterea noastră, ți-am spus doar! Dacă nu-ți poți găsi liniștea din pricina lui, atunci va trebui să-și ispășească crima: el l-a ucis pe căpitanul vasului.

235

ELLIDA (*violent*) Nu, nu, nu! Niciodată! Nu știm nimic, nu știm cine l-a omorît pe căpitanul vasului. Nu știm absolut nimic!

WANGEL Nu știm nimic! Dar chiar el ți-a mărturisit-o!

ELLIDA Nu, nimic despre asta. Dacă vorbești despre asta, neg totul. Nu trebuie să-l închidă. El este omul mării deschise. Acolo e locul lui.

WANGEL (*se uită la ea și spune încet*) Ah, Ellida... Ellida!

ELLIDA (*agățîndu-se disperată de el*) Oh, dragul meu, soțul meu bun și credincios... Scapă-mă de omul acela!

WANGEL (*liberîndu-se de ea cu blindețe*) Vîno! Vîno cu mine!
(*Lyngstrand și Hilde, ambii cu unelte de pescuit, sosesc din dreapta eleșteului.*)

LYNGSTRAND (*mergînd repede spre Ellida*) Doamnă, o să auziți ceva extraordinar!

WANGEL Ce este?

LYNGSTRAND închipuiți-vă! L-am văzut pe american!

WANGEL Pe american? * HILDE Da, și eu l-am văzut.

LYNGSTRAND Da, trecea pe lângă grădină și s-a urcat pe bordul vasului aceuia mare, englezesc.

WANGEL De unde-l cunoști pe omul acela?

LYNGSTRAND Am fost cu el pe mare, odată. Credeam că s-a înecat, dar acum îl văd zdravăn, sănătos.

WANGEL Ce mai știi despre el?

LYNGSTRAND Nimic. Dar e sigur că a venit să se răzbune pe soția sa necredincioasă. Necredincioasa soție a marinarului...

WANGEL Ce tot spui?

r HILDE Lyngstrand vrea să-l folosească pentru o opt de artă pe care vrea s-o realizeze.

WANGEL Nu pricep nici un cuvînt...

ELLIDA Vei afla mai tîrziu... O să-ți spunem.

(*Arnkolm și Bolette intră prin stîngă, pe cărarea din afară grădinii.*)

BOLETTE (*către cei din grădină*) Veniți să vedeți! Vasul englezesc înaintează în fiord.

236

(*Un vapor mare lunecă încet, la o oarecare depărtare.*)

LYNGSTRAND (*către Hilde, care e Ungă gard*) La noapte o găsește cu siguranță.

-¹ HILDE (*dînd din cap*) Da, da, o găsește pe soția cea infidelă.

LYNGSTRAND Gîndiți-vă... la miezul nopții. * HILDE E ceva foarte palpitant!

ELLIDA (*uitîndu-se după vapor*) Mîine, așadar...

WANGEL Și pe urmă, niciodată.

ELLIDA (*încet și tremurînd*) O, Wangel, salvează-mă de mine însămi!

WANGEL (*privind-o plin de neliniște*) Ellida! Presimt că aici se mai ascunde ceva!

ELLIDA Chemarea...

WANGEL Chemarea?

ELLIDA Omul acesta e ca marea... Chemarea mării...

(*Ellida iese încet și gînditoare prin partea stîngă a grădinii. Wangel merge neliniștit pe Ungă ea, privind-o cercetător.*)

Actul IV

(Locuința doctorului Wangel. O cameră care dă în grădină. La dreapta și la stînga, uși. În planul din fund, între cele două ferestre, glasvan-dul deschis spre verandă. Se vede, în jos, o parte din grădină. În planul din față, în stînga, o sofă și o masă. În dreapta, un pian și, mai în fund, o jardineră mare. În mijlocul scenei, o masă rotundă cu scaune împrejur. Pe masă, un trandafir înflorit și diferite ghivece cu flori. E înainte de amiază.

În cameră, lângă masa din stînga, Bolette stă pe sofă; lucrează la o broderie. Lyngstrand stă pe un scaun, la celălalt capăt al mesei. Jos, în grădină, Ballested pictează. Hilde stă lângă el și privește.)

237

LYNGSTRAND (*cu miinile pe masă, după o tăcere în care s-a uitat la Bolette cum lucrează*) Cred că broderia asta vă dă multă bătaie de cap, domnișoară Wangel.

BOLETTE O, nu-i chiar atît de complicat... Trebuie doar atenție ca să numeri exact.

LYNGSTRAND Să numeri? Trebuie să și numeri? BOLETTE Da, punctele. Uitați-vă.

LYNGSTRAND Chiar așa! Nu mi-ar fi dat prin minte! Asta-i tot un fel de artă. Știți să și desenați?

BOLETTE Sigur, cînd am un model în față. LYNGSTRAND Altfel nu? BOLETTE Nu, altfel nu.

LYNGSTRAND Deci, nu-i chiar artă adevărată. BOLETTE Nu, e mai curînd o îndemînare.

LYNGSTRAND Cred însă că dumneavoastră ați reuși, poate, să învățați să faceți artă.

BOLETTE Chiar dacă n-am nici o aptitudine? LYNGSTRAND Chiar. Dar să fiți mereu împreună cu un adevărat artist...

BOLETTE Crezi că aș putea învăța de la el? LYNGSTRAND Nu ceea ce se înțelege în mod obișnuit prin a învăța. Cred însă că ați ajunge acolo, încetul cu încetul. Așa, printr-un fel de miracol, domnișoară Wangel. BOLETTE Ar fi într-adevăr... miraculos. LYNGSTRAND (*după cîteva clipe*) V-ați gîndit mai pe îndelete... Vreau să spun... dacă v-ați gîndit serios și profund la căsătorie, domnișoară?

BOLETTE (*privindu-l fugitiv*) La... Nu. LYNGSTRAND Eu, da. BOLETTE Așa? Te-ai gîndit?

LYNGSTRAND Da, da... deseori mă gîndesc foarte serios la asemenea lucruri... Mai ales la căsătorie. Am și citit despre asta. Da, am citit într-o mulțime de cărți. Eu cred că trebuie privită — vorbesc de căsătorie — ca un fel de miracol. Femsia se transformă treptat, pînă ce începe să semene cu soțul ei.

BOLETTE Preia toate preocupările lui, asta vrei să spui, nu?

LYNGSTRAND Da, chiar așa.

BOLETTE Și talentele? Și predispozițiile? Și aptitudinile?

LYNGSTRAND Hm, de... n-aș putea să știu dacă și astea...

BOLETTE Credeți poate că și tot ceea ce a citit un bărbat sau ce-a gîndit trebuie să se răsfrîngă asupra soției sale?

LYNGSTRAND Da... încetul cu încetul. Exact ca într-un miracol. Știu însă că asta se poate întîmpla numai într-o căsnicie în care domnește o fidelitate, o dragoste și o fericire perfectă.

BOLETTE Dar v-a trecut vreodată prin minte că și un bărbat ar putea fi influențat de soția lui? Să devină la fel cu ea, asta vreau să spun.

LYNGSTRAND Un bărbat? Nu, la asta nu m-am gîndit niciodată.

BOLETTE De ce însă n-ar fi posibilă, tot atît de bine, și reciprocă?

LYNGSTRAND Nu, nu-i posibilă, pentru că bărbatul are o vocație pentru care trăiește. Și tocmai această vocație îl face atît de puternic și de ferm, domnișoară Wangel. Viața lui are o chemare.

BOLETTE Fiecare bărbat are o chemare?

LYNGSTRAND O, nu! Mă gîndesc mai ales la artiști.

BOLETTE Și dumitale ți se pare că unui artist i se potrivește să fie căsătorit?

LYNGSTRAND Da, cred că da. Dacă poate găsi pe cineva la care să țină foarte mult, atunci...

BOLETTE Nici chiar atunci! Eu cred că un artist ar trebui să trăiască numai pentru arta lui.

LYNGSTRAND Așa s-ar cuveni, probabil. Totuși, poate trăi numai pentru arta lui, chiar dacă se căsătorește.

BOLETTE Bine, dar ea?

LYNGSTRAND Ea? Cum adică?

BOLETTE Cea cu care se căsătorește. Ea pentru ce va trăi?

LYNGSTRAND Și ea trebuie să trăiască tot pentru arta lui. Mi se pare că o femeie ar trebui să se simtă foarte fericită când are un astfel de scop în viață.

BOLETTE Hm... n-aș putea spune...

LYNGSTRAND Ba da, domnișoară, credeți-mă. Dacă n-ar fi decît pentru onoarea și considerația de care se bucură datorită lui... E drept, asta-i ceva mai puțin important,

238

239

dar faptul că îl ajută să creeze, că poate să-i ușureze munca, fiind alături de el, oferindu-i confortul de care are nevoie, îngrijindu-l, făcîndu-i viața plăcută... Cred că toate astea ar trebui s-o facă foarte fericită pe o femeie.

BOLETTE O, nici nu-ți dai seama ce egoist ești!

LYNGSTRAND Eu, egoist? O, Dumnezeu! Dacă m-ați cunoaște numai puțin mai mult decît mă cunoașteți... (*Se apleacă și se apropie de ea.*) Domnișoară Wangel... când nu voi mai fi aici... și asta se va întîmpla destul de curînd...

BOLETTE (*privindu-l compătimitor*) Haide! Lasă gîn-durile astea triste!

LYNGSTRAND în fond, nu mi se pare că e ceva chiar atît de trist.

BOLETTE în ce sens?

LYNGSTRAND Trebuie să plec peste vreo lună. Mai întîi de aici. Și pe urmă trebuie să plec în sud.

BOLETTE Aha, da, da...

LYNGSTRAND Veți voi, domnișoară, să vă gîndiți, din cînd în cînd la mine?

BOLETTE Sigur...

LYNGSTRAND (*vesel*) Nu așa, promiteți-mi!

BOLETTE Da, promit.

LYNGSTRAND în mod solemn, domnișoară Bolette?

BOLETTE Solemn. (*Schimblînd tonul.*) Dar, în definitiv, ce rost au toate astea? Nu duc la nimic.

LYNGSTRAND Cum puteți spune una ca asta! Pentru mine va fi ceva atît de frumos, va fi extraordinar să știu că aici, în patrie, există cineva care se gîndește la mine.

BOLETTE Să spunem că e așa... Și mai departe, ce se va întîmpla?

LYNGSTRAND Mai departe... Nu știu chiar de loc.

BOLETTE Eu încă și mai puțin! Sînt doar atîtea drumuri... Orice, orice se poate întîmpla în viață...

LYNGSTRAND O, ar putea să se întîmple și un alt miracol! O întorsătură fericită a sorții—sau ceva asemănător. Pentru că eu cred că norocul e de partea mea.

BOLETTE (*cu însuflețire*) O, nu-i adevărat! Să nu crezi asta!

LYNGSTRAND Ba da, cred cu toată convingerea. Și atunci, după cîțivaani, cînd mă voi întoarce acasă, ca sculptor cu faimă, cu o situație bună și plin de sănătate...

240

BOLETTE Desigur, desigur. Să sperăm că așa va fi.

LYNGSTRAND Puteți spera cu toată convingerea. Numai să vă gîndiți cu fidelitate și căldură la mine în tot timpul în care mă voi afla acolo, într-o țară din sud. Mi-ați dat doar cuvîntul...

BOLETTE îl ai. (*Dînd din cap.*) Însă asta, desigur, nu duce la nimic.

LYNGSTRAND Ba da, domnișoară Bolette, în cel mai rău caz, îmi va ajuta în activitatea mea... Voi putea lucra mai ușor și cu mai multă tenacitate la opera mea.

BOLETTE Chiar credeți?

LYNGSTRAND Da, simt interior, lăuntric... că așa va fi! Și mi se pare că acest gînd ar trebui să vă însuflețească și pe dumneavoastră, chiar la o asemenea depărtare, știind însă că de aici mă ajutați să creez.

BOLETTE (*privindu-l*) Bine, dar la rîndul dumitale...

LYNGSTRAND Eu?...

BOLETTE (*uitîndu-se în grădină*) Sst! Să schimbăm vorba. Uite că vine profesorul.

(*Profesorul Arnholm apare în partea stîngă a grădinii. Se oprește și vorbește cu Ballested și Hilde.*)

LYNGSTRAND Țineți la fostul dumneavoastră profesor, domnișoară Bolette?

BOLETTE Dacă țin la el?

LYNGSTRAND Da, vreau să spun, dacă vă e drag.

BOLETTE Da, sigur că țin. E foarte bine să ai un prieten ca el, care îți dă sfaturi bune... Și e întotdeauna foarte îndatoritor.

LYNGSTRAND Nu vi se pare ciudat că nu s-a căsătorit până acum?

BOLETTE Ți se pare ciudat?

LYNGSTRAND Da. E un om înstărit, după cit se spune.

BOLETTE S-ar putea să fie așa. Dar poate nu i-a fost ușor să găsească pe cineva care să-l vrea, așa cred.

LYNGSTRAND De ce credeți?

BOLETTE Păi, a fost profesorul aproape al tuturor fetelor tinere pe care le cunoaște. Asta vorbește de la sine.

LYNGSTRAND Și ce-are a face una cu alta?

BOLETTE Of, Doamne, nu te măriți cu cineva care ți-a fost profesor.

16

241

LYNGSTRAND Credeți că o fetiță nu-și poate iubi preceptorul, profesorul?

BOLETTE Nu, după ce a încetat să mai fie o fetiță! LYNGSTRAND Ia te uită! BOLETTE

(*prevenitoare*) Sst! Sst!

(*În timpul acesta, Ballested și-a strins lucrurile și a plecat cu ele prin partea dreaptă a grădinii. Hilde l-a ajutat să și le strângă. Arnholm urcă pe verandă și intră în cameră.*)

ARNHOLM Bună seara, Bolette dragă. Bună seara, domnule... domnule... Hm! (*Se uită nemulțumit la Lyngstrand, salutând din cap. Acesta se ridică și se înclină.*)

BOLETTE (*se ridică și se îndreaptă spre Arnholm*) Bună ziua, domnule profesor.

ARNHOLM Ei, cum mai merg azi treburile?

BOLETTE Mulțumesc, bine.

ARNHOLM Soția tatălui dumitale s-a dus și astăzi să facă baie?

BOLETTE Nu, e în camera ei.

ARNHOLM Tot nu se simte bine?

BOLETTE Nu știu. S-a încuiat în cameră.

ARNHOLM Hm... așa a făcut?

LYNGSTRAND Doamna Wangel e încă impresionată de povestea cu americanul acela de ieri.

ARNHOLM Ce știi în legătură cu asta?

LYNGSTRAND I-am povestit doamnei că l-am văzut în carne și oase, acolo, în spatele grădinii.

ARNHOLM A, așa!

BOLETTE Dumneavoastră și cu tata ați stat de vorbă până foarte târziu în noaptea asta.

ARNHOLM Da, destul de târziu. Am avut de discutat ceva foarte serios.

BOLETTE Ați vorbit puțin și despre mine și despre problemele mele?

ARNHOLM Nu, Bolette dragă. N-am mai ajuns. El era cu totul absorbit de altceva.

BOLETTE (*suspînnd*) A, da... așa-i întotdeauna.

ARNHOLM (*uitîndu-se cu înțeles la ea*) Dar astăzi vorbim noi mai pe îndelete. Unde-i tatăl dumitale acum? Nu cumva e plecat?

242

BOLETTE Nu. Trebuie să fie jos, în birou. Mă duc să-l caut.

ARNHOLM Nu, mulțumesc. Nu te duce. îl găsesc eu.

BOLETTE (*ascultînd spre stînga*) Stați puțin, domnule profesor. Cred că tata chiar acum urcă scările. Da. O fi fost sus, la ea.

(*Doctorul Wangel intră pe ușa din stînga.*)

WANGEL (*întinzînd mina lui Arnholm*) Ai și venit, bunul meu prieten? Ce drăguț că ai venit atît de devreme. Pentru că mai vreau să vorbesc cu dumneata.

BOLETTE (*lui Lyngstrand*) Ce zici, nu mergem puțin în grădină, la Hilde?

LYNGSTRAND Cu cea mai mare plăcere, domnișoară.

(*Lyngstrand și Bolette coboară în grădină, printre arborii din planul din fund.*)

ARNHOLM (*care i-a urmărit cu privirea, întorcîndu-se spre Wangel*) îl cunoști mai îndeaproape pe tînărul acesta?

WANGEL Nu, de loc.

ARNHOLM Nu ți se pare că prea se ține scai toată ziua de fetele dumitale?

WANGEL Așa face? N-am observat pînă acum.

ARNHOLM N-ar fi rău să fii ceva mai atent cu lucrurile astea.

WANGEL Da, sigur, ai dreptate. Dar, pentru Dumnezeu, ce pot face eu, un biet om? Fetele s-au învățat să-și poarte singure de grijă. Nu admit să li se spună nimic. Nu admit nici o observație, nici din partea mea, nici din a Ellidei.

ARNHOLM Nici din partea Ellidei?

WANGEL Nu. De altfel, nici nu i-aș permite să se amestece în chestiunile astea. Nu-s pentru ea.

(*întrerupîndu-se.*) Însă nu despre asta voiam să discutăm. Ia spune-mi... te-ai mai gîndit la tot ce am vorbit? La tot ce ți-am spus ieri?

ARNHOLM Nici nu m-am mai putut gîndi la altceva, de cînd ne-am despărțit astă-noapte.

WANGEL Și ce crezi că e de făcut?

ARNHOLM' Doctore dragă, mi se pare că dumneata, ca medic, ar trebui să știi mai bine decît mine ce e de făcut.

WANGEL Credeam că ai băgat de seamă cît de dificil este pentru un medic să pună un diagnostic corect unui bol-

16*

243

nav de care se simte strîns legat. De altfel, nici nu e vorba de o boală obișnuită. E o boală la care nu ajută nici un doctor și nici un tratament.

ARNHOLM Cum se mai simte azi?

WANGEL Chiar adineauri am fost sus, la ea, și mi s-a părut foarte liniștită. Dar întotdeauna, îndărătul unei astfel de dispoziții zace ceva ascuns, o stare pe care n-am putut niciodată s-o descifrez. Și acuma e atît de schimbătoare, atît de nechibzuită... trece atît de brusc de la o dispoziție la alta...

ARNHOLM Totul provine, desigur, de la starea ei psihică maladivă.

WANGEL Nu numai asta! La bază e ceva congenital. Ellida are o anumită apartenență... Ea ține de oamenii mării. Asta-i problema.

ARNHOLM La drept vorbind, ce vrei să spui, doctore dragă?

WANGEL N-ai observat că oamenii de pe țărmul mării deschise, sînt un soi aparte de oameni, un fel de alt neam de oameni? E ca și cum ar trăi propria viață a mării. E agitația puternică a valurilor cu fluxul și refluxul lor, atît în gîndirea cît și în senzațiile acestor oameni, și de aceea nu pot fi niciodată transplantați. A, trebuia să mă gîndesc mai demult la asta. Am făcut un adevărat păcat față de Ellida s-o iau de-acolo și s-o mut aici.

ARNHOLM Ai ajuns acum la convingerea asta?

WANGEL Da, din ce în ce mai mult. Însă ar fi trebuit să-mi dau seama înainte... Adevărul e că știam eu de pe atunci. Însă n-am lăsat să răsune anumite cuvinte în mine. Pentru că țineam prea mult la ea. De aceea m-am gîndit în primul rînd la persoana mea! Atît de egoist eram pe-a-tunci!

ARNHOLM Hm... orice om este puțin egoist în anumite împrejurări. De altfel, defectul acesta nu l-am observat niciodată la dumneata, doctore Wangel.

WANGEL (*umblînd agitat prin cameră*) O, ba da! Egoist am mai fost și după aceea. Eu sînt cu mult, cu mult mai în vîrstă decît ea. Ar fi trebuit să-i fiu mai mult ca un tată, și în același timp un sfătuitoar. Ar fi trebuit să-i dezvolt și să-i limpezesc viața sufletească. Însă n-am făcut nimic. Vezi dumneata, n-am avut destulă energie pentru asta! Pen-

244

tru că îmi plăcea să fie așa cum este. Iar starea ei s-a înrăutățit din ce în ce. Și eu mă învîrteam în jurul ei și nu știam ce să fac. (*Mai încet.*) De aceea, în desperarea mea, ți-am scris și te-am rugat să vii la noi.

ARNHOLM (*privindu-l mirat*) Cum așa? De aceea mi-ai scris?

WANGEL Da. Dumneata însă n-ai observat.

ARNHOLM Dar, pentru numele lui Dumnezeu, doctore dragă, de fapt, ce soluție puteam să-ți dau eu? Nu pricep de loc.

WANGEL O, e ceva atît de simplu. Pornisem pe niște urme greșite. Credeam că Ellida ți-a dăruit cîndva inima... Și că, în secret, se mai simțea legată de dumneata. Și că, poate i-ar face bine să te revadă și să depănați amintiri despre casa ei și despre zilele acelea de-atunci.

ARNHOLM Era, așadar, vorba despre soția dumitale. La ea te refereai cînd îmi scriai că e aici cineva care mă așteaptă. Și poate îi e dor de mine!

WANGEL Da, despre cine altcineva ar fi putut fi vorba?

ARNHOLM (*repede*) Da, da, desigur, ai dreptate. Însă nu pricepusem.

WANGEL Era foarte logic, după cum ți-am spus. Doar atât că pornisem pe o cale greșită.

ARNHOLM Și mai spui că ești egoist!

WANGEL O, am un păcat atât de mare de ispășit! Și cred că n-ar trebui să preget în fața nici unui mijloc care ar putea, eventual, să-i mai ușureze sufletul.

ARNHOLM Cum îți explici puterea pe care o are asupra ei străinul acela?

WANGEL Hm, prietene dragă... trebuie să existe anumite aspecte ale problemei, care nu pot fi clarificate...

ARNHOLM Ceva care, în sine și prin sine, ar fi imposibil de descifrat, de clarificat, de înțeles, vrei să spui? Cu totul imposibil de a fi clarificat?

WANGEL În orice caz, până acum...

ARNHOLM Poți crede asemenea lucruri?

WANGEL Nici nu cred, nici nu neg. Atita spun: că nu știu. De aceea las lucrurile așa cum sînt.

ARNHOLM Bine, dar spune-mi: ce-i cu afirmația sinistă... în legătură cu ochii copilului?

245

.

WANGEL (*iritat*) Nu cred de loc în povestea aceea cu ochii! Nu vreau să cred în așa ceva! E o pură închipuire a ei. Nimic altceva.

ARNHOLM Te-ai uitat atent la ochii omului aceluia cînd a fost aici?

WANGEL Bineînțeles.

ARNHOLM Și ai găsit vreo asemănare?

WANGEL (*evaziv*) Hm... Doamne, ce-aș putea să-ți răspund? De altfel, nici nu mai era atîta lumină cînd l-am văzut. Și, pe urmă, îmi spusese atîtea mai înainte, Ellida... Nu știu de loc dacă am reușit să fiu obiectiv în ceea ce îl privește.

ARNHOLM Sigur, sigur că da. Dar celălalt aspect al problemei? Neliniștea și groaza care au năpădit-o chiar în timp ce străinul era în drum spre patrie?

WANGEL Vezi dumneata... asta e tot o ficțiune și un vis de-al ei, create de alaltăieri și pînă azi. Nu i-a venit așa, cu totul pe neașteptate, dintr-o dată, așa cum afirmă acum. Dar de cînd a auzit de la tînărul Lyngstrand că Johnston — sau Friman, sau cum l-o mai fi chemînd — pornise în drum spre casă încă de acum trei ani, în luna martie, ea crede sincer că tulburarea aceea a cuprins-o chiar în aceeași lună.

ARNHOLM Și n-a fost așa?

WANGEL Nicidecum. Cu mult înainte, a avut anumite manifestări, au apărut în comportarea ei anumite semne, anumite simptome. Nu-i mai puțin adevărat că, totuși, absolut întîmplător, chiar în martie, acum trei ani, a avut o izbucnire destul de violentă...

ARNHOLM Va să zică, totuși...

WANGEL Da, însă asta se poate explica foarte simplu... în situația specială în care se găsea ea atunci...

ARNHOLM Deci, simptome peste simptome.

WANGEL (*strîngînd pumnii*) Și să n-o poți ajuta cu nimic! Să nu-i găsești leacul! Să nu poți măcar întrezări un remediu!

ARNHOLM Dar dacă te-ai hotărî să-ți schimbi reședința? Să te muți în altă parte? N-ar trăi altfel în condiții care i-ar fi mai familiare?

WANGEL O, dragul meu... crezi că nu m-am gîndit? I-am propus să ne mutăm la Skjoldviken. Dar nu vrea.

ARNHOLM Nici nu vrea să audă?

246

WANGEL Nu. Pentru că nu crede că s-ar putea schimba ceva. Și poate că are dreptate.

ARNHOLM Hm... Așa zici!

WANGEL Da, și cînd mă gîndesc mai îndeaproape, nu știu cum aș putea, realmente, să-mi aplic planul. Nu știu ce justificare aș putea găsi față de fetele mele, ca să mă mut într-un colț de lume ca acela. Ele trebuie să trăiască totuși undeva, într-un loc unde să existe cel puțin perspectiva că într-o bună zi vor avea asigurată întreținerea.

ARNHOLM întreținerea? Ai început chiar să te gîndești atît de mult la asta?

WANGEL Dumnezeuule, dar sînt dator să mă gîndesc. Pe de altă parte însă, cînd mă gîndesc iarăși la biata mea pacientă, Ellida!... A, dragă Arnholm... sînt acum, realmente, între ciocan și nicovală.

ARNHOLM Pentru Bolette n-armai trebui să fii chiar atât de îngrijorat. *(Se întrerupe.)* Tare-aș vrea să știu unde e... unde s-or fi dus? *(Se duce pînă la ușa deschisă și privește.)*

WANGEL *(de partea cealaltă a pianului)* Aș face orice sacrificiu pentru toate trei... Numai dacă aș ști ce trebuie să fac...

(Ellida intră pe ușa din stîngă.)

ELLIDA *(precipitat, lui Wangel)* Nu cumva să ieși în dimineața asta!

WANGEL Nu, sigur, nu ies. Rămîn acasă cu tine. *(Cu un gest spre Arnholm, care se apropie.)* Nu vrei să-i dai bună ziua prietenului nostru?

ELLIDA *(întorcîndu-se)* A, dumneata erai, domnule Arnholm! *(întinzîndu-i mina.)* Bună dimineața!

ARNHOLM Bună dimineață, doamnă. După cum văd, azi n-ați fost la baie, ca de obicei?

ELLIDA Nu, nu, nu! Astăzi nici nu poate fi vorba de scaldă. Dar nu vreți să luați loc o clipă?

ARNHOLM Mulțumesc, nu încă. *(Privind la Wangel.)* Am făgăduit fetelor să mă duc după ele în grădină.

ELLIDA A, Dumnezeu știe dacă ai să le găsești în grădină! Nu știu niciodată pe unde mai umblă...

WANGEL Trebuie să fie undeva, pe lîngă iaz, cu siguranță!

247

ARNHOLM Ei, le dau eu de urmă, n-am nici o grijă!

(Se înclină și iese prin verandă, în grădină, prin dreapta.)

ELLIDA Cît e ceasul, Wangel?

WANGEL *(consultîndu-și ceasul)* E trecut puțin de' unsprezece.

ELLIDA Trecut puțin. Intre unsprezece și unsprezece jumătate, la noapte... Vine vaporul. Oh, de-ar trece odată toate!

WANGEL *(apropiîndu-se mai mult de ea)* Ellida, draga mea, țin foarte mult să te întreb ceva.

ELLIDA Despre ce este vorba?

WANGEL Alaltăieri seara, acolo, sus, la „Belvedere”, spuneai că în ultimii trei ani l-ai văzut de multe ori limpede, viu, în fața ta.

ELLIDA Da, așa este. Poți să mă crezi.

WANGEL Bine, dar cum l-ai văzut?

ELLIDA Cum l-am văzut?

WANGEL Vreau să spun... cum ți se părea că arată, cînd credeai că-l vezi în fața ta?

ELLIDA Dar Wangel, dragă, îl știi și tu acum cum arată.

WANGEL Așa era și în reprezentările pe care le aveai tu?

ELLIDA Desigur că așa era.

WANGEL Chiar așa cum l-ai văzut în realitate aseară?

ELLIDA Da, întocmai.

WANGEL Ei, atunci cum se explică totuși că nu l-ai recunoscut imediat?

ELLIDA *(mirată)* Nu l-am recunoscut?

WANGEL Nu. Tu însăși ai spus că la început nu știai de loc cine-i străinul acela.

ELLIDA *(intrigată)* Da, cred că ai într-adevăr dreptate! Nu ți se pare bizar, Wangel? Gîndește-te! Nu l-am recunoscut imediat!

WANGEL Numai după ochi, așa ziceai...

ELLIDA O, da... ochii! Ochii*!

WANGEL Ei... dar acolo, sus la „Belvedere”, spuneai că întotdeauna ți se arată așa cum fusese atunci, la despărțire. Cu zece ani în urmă.

ELLIDA Așa am spus?

WANGEL Da.

248

ELLIDA Atunci, se vede că pe vremea aceea arăta cam tot ca astăzi.

WANGEL Nu. Alaltăieri, în drum spre casă, mi-ai făcut o cu totul altă descriere a lui. Spuneai că acum zece ani nu avea barbă. Și că era cu totul altfel îmbrăcat. Și acul de cravată cu perle?... Nu-l mai avea ieri.

ELLIDA Nu, nu-l mai avea.

WANGEL *(privind-o cercetător)* Gîndește-te puțin, dragă Ellida. Sau... poți într-adevăr să-ți mai amintești cum arăta cînd era cu tine acolo, la Bratthammer?

ELLIDA *(pe gînduri, Inchizind ochii o clipă)* Nu-i de loc clar. Nu... azi nu pot cu nici un chip. Nu e bizar?

WANGEL Nu-i chiar atât de bizar, în fond. Acum a apărut o nouă imagine în fața ta, o imagine *reală*. Și această nouă imagine, care este o realitate, a umbrit-o pe cea veche... De aceea n-o mai poți vedea.

ELLIDA Crezi că e așa, Wangel?

WANGEL Da. Imaginea cea nouă va reuși să umbrească și reprezentările tale maladive. De aceea, e bine că a apărut realitatea.

ELLIDA Doamne! Și zici că e bine?

WANGEL Da. Faptul că a venit, poate fi salutar pentru tine.

ELLIDA (*așezându-se pe sofa*) Wangel... vino și stai lângă mine. Vreau să-ți spun tot ce gîndesc.

WANGEL Da, dragă Ellida, spune. (*Se așază pe un scaun, de cealaltă parte a mesei.*)

ELLIDA A fost propriu-zis o mare nenorocire pentru noi — și pentru tine, și pentru mine — că tocmai noi doi a trebuit să ne unim viețile.

WANGEL (*mirîndu-se*) Ce tot spui?!

ELLIDA Da, da. Așa e. Și e foarte logic! Nici n-ar fi putut fi decît o nenorocire. Cel puțin, ținînd seama de felul în care ne-am unit.

WANGEL în ce alt fel ar fi trebuit deci să ne unim?

ELLIDA Ascultă, Wangel... nu-i nevoie să ne mai mințim, nici fiecare pe sine... și nici unul pe celălalt.

WANGEL Ăsta-i adevărul? Ne mințim, așa zici?

ELLIDA Da, ne mințim... Sau... disimulăm adevărul, în orice caz. Pentru că adevărul... adevărul pur, crudul

249

adevăr... este acesta... că tu ai venit acolo... și m-ai cumpărat.

WANGEL Te-am cumpărat?... Așa ai spus?... Cumpărat?

ELLIDA Dar nici eu n-am fost cu nimic mai bună decît tine. Eu am acceptat. M-am vîndut ție.

WANGEL (*privind-o îndurerat*) Ellida... te lasă inima să-mi spui asemenea vorbe?

ELLIDA Dar nici nu știu cum aş putea spune altfel! Tu nu puteai să mai suporti golul din casa ta.

Căutai o altă soție...

WANGEL Și o mamă pentru copiii mei, Ellida.

ELLIDA Poate. Dar asta... mai puțin. Cu toate că... nu știai de loc dacă eu sînt cea potrivită... Abia mă văzuseși... și abia vorbești cu mine de vreo două ori. Pe urmă m-ai dorit și așa...

WANGEL Bine, numește asta cum vrei...

ELLIDA Iar eu, pe de altă parte... eram neajutorată, dezorientată și cu totul singură. Așa că e lesne de înțeles de ce am acceptat... cînd ai venit tu și te-ai oferit să mă întreții pe viață.

WANGEL Nu ți-am propus să te întrețin, dragă Ellida. Te-am întrebat cinstit dacă vrei să împărți cu mine și cu copiii mei, puținul pe care-l puteam numi al meu.

ELLIDA Da, așa a fost. Cu toate astea, n-ar fi trebuit să primesc. Niciodată și pentru nimic în lume n-ar fi trebuit să primesc. Nu trebuia să mă vînd ! Mai bine munca cea mai mizerabilă... mai bine cele mai grele condiții de viață... dar în libertate... și la liberă, la propria alegere.

WANGEL (*se ridică*) Așadar, cei cinci-șase ani pe care i-am trăit împreună n-au nici un preț pentru tine?

ELLIDA Să nu crezi asta, Wangel! M-am simțit atât de bine aici, la tine... Nimeni pe lume nu și-ar putea dori mai mult. Numai că n-am venit aici, în casa ta, de bunăvoie. Asta-i totul...

WANGEL (*privind-o*) Nu... de bunăvoie?

ELLIDA Nu. Nu de bunăvoie.

WANGEL (*înăbușit*) A... îmi amintesc... schimbarea de ieri.

ELLIDA În schimbarea aceea e totul. Asta m-a luminat, și de aceea acum văd altfel lucrurile.

250

WANGEL Cum le vezi?

ELLIDA Văd că viața noastră nu e, în fond, o căsnicie.

WANGEL (*cu amărăciune*) Ai spus o vorbă adevărată. Viața pe care o trăim *acum* nu-i o căsnicie.

ELLIDA Nici înainte n-a fost. Niciodată n-a fost. Nici la început. (*Privind în gol.*) Cea dintîi, aceea da, ar fi putut fi o căsnicie deplină și adevărată.

WANGEL Cea dintîi? Care anume? Ce vrei să spui?

ELLIDA Cu... cu el.

WANGEL (*privind-o mirat*) Nu te mai înțeleg!

ELLIDA O, Wangel dragă... să nu ne mai mințim unul pe altul. Nici pe noi înșine.

WANGEL Bine, bine! Spune mai departe.

ELLIDA Da, vezi... nu vom putea niciodată să îndepărtăm ceea ce a fost atunci... Pentru că o promisiune făcută de bunăvoie este o legătură tot atât de puternică, de deplină, ca o cununie.

WANGEL Pentru numele lui Dumnezeu!

ELLIDA (*ridicându-se vehement*) Dă-mi voie să te părăsesc, Wangel!

WANGEL Ellida!... Ellida!...

ELLIDA Da, da... dă-mi voie! Poți să mă crezi... oricum, nu puteam ajunge la altceva. Nu se putea altfel, după felul cum ne-am unit.

WANGEL (*cu durere stăpînită*) Atît de departe au ajuns lucrurile între noi?

ELLIDA Așa trebuie să fie. Nu pot fi altfel.

WANGEL (*privind-o, cu inima grea*) Așadar, nu te-am cîștigat prin viața noastră laolaltă...

Niciodată... niciodată n-ai fost a mea deplin.

ELLIDA O, Wangel... dacă-aș putea ține la tine așa cum aș vrea, cum atîta aș vrea! Atît de profund cum o meriți! Însă, simt bine... niciodată nu se va întîmpla asta.

WANGEL Divorț, așadar? Un divorț, un divorț în toată legea... asta vrei?

ELLIDA Dragul meu, ce puțin mă înțelegi! Nu mă interesează de loc formele. Pentru că nimic din ceea ce ar putea veni dinafară n-ar putea schimba ceva. Așa cred eu. Ceea ce vreau este ca noi doi să ne înțelegem ca de bunăvoie să ne dezlegăm unul de altul. De bunăvoie.

251

WANGEL (*cu amărăciune, clătînd încet din cap*) Să stricăm tirgul... da, da.

ELLIDA (*cu însuflețire*) Chiar așa! Să stricăm tîrgul!

WANGEL Și pe urmă, Ellida? După aceea? Te-ai gîndit ce vom deveni amîndoi după aceea? Cum ar mai fi viața, și pentru tine și pentru mine?

ELLIDA Ar fi totuna. După aceea ar fi indiferent ceea ce s-ar întîmpla. Ceea ce te rog și te implor, Wangel...ăsta-i lucrul cel mai important. Redă-mi libertatea! Redă-mi întreaga libertate!

WANGEL Ellida! îmi ceri ceva îngrozitor. Dă-mi un răgaz, să pot lua o hotărîre. Să vorbim mai pe îndelete. Și îngâduie-ți și ție însăși un timp, ca să poți reflecta asupra a ceea ce vrei să faci!

ELLIDA Dar nu mai e timp de pierdut! Trebuie să-mi recapăt libertatea chiar azi!

WANGEL De ce chiar azi?

ELLIDA Pentru că... pentru că la noapte vine el!

WANGEL (*tresărind*) Vine? El? Ce amestec are aici străinul acela?

ELLIDA Vreau să mă înfățișez lui în deplină libertate.

WANGEL Și ce anume... ce ai de gînd să faci de-acum încolo?

ELLIDA Nu vreau să mă mai frămînt că sînt soția ta, a doua ta soție. Nu vreau să mă mai frămînt că nu am ales. Altfel, n-ar mai fi vorba de nici un fel de hotărîre.

WANGEL Tu vorbești de alegere! Să alegi, Ellida? Să alegi într-o problemă ca asta?

ELLIDA Da, trebuie să fac o alegere. Trebuie să aleg una din două. Trebuie să pot să-l las să plece singur... Sau... sau să plec cu el.

WANGEL Iți dai bine seama de ceea ce spui? Să pleci cu el? Să-ți pui propria ta soartă în mîinile lui? Să-i încredințezi lui viața ta?

ELLIDA Dar nu mi-am pus soarta mea întreagă în mîinile tale? Și asta, fără să știu ce va fi mai departe?!

WANGEL Fie. Dar el? Un străin sălbatic. Un om pe care abia îl cunoști!

ELLIDA Dar pe tine te-am cunoscut poate și mai puțin. Și totuși, am plecat cu tine.

WANGEL Dar barem știai ce fel de viață vei duce. Dar acum? Acum? Gîndește-te! Ce știi despre el? Nimic nu știi. Nici măcar cine este... sau ce este.

ELLIDA (*privind în gol*) Adevărat. Tocmai asta e îngrozitor...

WANGEL Da, e îngrozitor...

ELLIDA De aceea mise pare că *trebuia* să mi se întîm-ple asta.

WANGEL (*privind-o*) Pentru că ți se înfățișează ceva de groază?

ELLIDA Da. Tocmai de asta.

WANGEL (*apropiindu-se*) Ascultă, Ellida... la drept vorbind, ce înțelegi tu prin „ceva de groază”?

ELLIDA (*reflectînd*) Groază... groaza e ceva care te înspăimîntă și te atrage.

WANGEL Și te atrage?

ELLIDA Mai mult te atrage... așa cred.

WANGEL (*lent*) Tu te înrudești cu marea.

ELLIDA Și asta e de groază.

WANGEL Și în tine e ceva de groază. Și tu înspăimînți și atragi.

ELLIDA Crezi, Wangel?

WANGEL Niciodată nu te-am cunoscut atât de bine. Niciodată în profunzime. Abia acum încep să înțeleg.

ELLIDA De aceea trebuie să-mi redai libertatea! Să mă dezlegi de tot ce mă leagă de tine și de ale tale! Acuma vezi și tu că e necesar. Trebuie să ne despărțim prin bună înțelegere... De bunăvoie.

WANGEL (*întunecat*) Poate că ar fi mai bine pentru amândoi... dacă ne-am despărți. Însă, nu pot totuși! Tu ești pentru mine ca groaza aceea, Ellida. Atracția... iată forța ta.

ELLIDA Asta ți-e părerea?

WANGEL Să trecem peste ziua de azi. Cu liniște deplină în suflet. Nu îndrăznesc să-ți redau libertatea astăzi. Nu mi-este permis s-o fac. Nu mi-este permis, pentru tine în primul rând, Ellida. Am să uez de dreptul și de datoria mea ca să te apăr.

ELLIDA Să mă aperi? Împotriva **cui**, împotriva a ce să mă aperi? Nu mă amenință dinafară nici o violență și nici o forță. Totul e în mine, în adâncul ființei mele. Wangel. De

252

253

groază... de groază este atracția din sufletul meu. Și ce pot face împotriva?

WANGEL Pot să te întăresc și să te sprijin ca să poți lupta.

ELLIDA Da... dacă vreau eu să lupt!

WANGEL Nu vrei, deci?

ELLIDA O, nici eu singură nu știu!

WANGEL La noapte hotărîrea va fi luată, dragă Ellida...

ELLIDA (*întrerupându-l*) Da, închipuiește-ți! Hotărîrea e atât de aproape! O hotărîre pentru toată viața.

WANGEL... iar mîine...

ELLIDA Da, mîine! Poate că adevăratul meu viitor va fi distrus!

WANGEL... adevăratul tău...

ELLIDA O viață întreagă distrusă de bunăvoie... distrusă pentru mine! Și poate... poate și pentru el.

WANGEL (*cu glas scăzut, apucînd-o de mîină*) Ellida... îl iubești pe străinul acela?

ELLIDA Dacă... O, ce știu eu! Știu doar că el reprezintă pentru mine acel lucru de groază... Și că...

WANGEL... și că?

ELLIDA (*smulgîndu-și brațul*)... și că, după cum mi se pare mie, lui îi aparțin.

WANGEL (*lăsînd capul în piept*) Încep să înțeleg din ce în ce mai bine.

ELLIDA Ce ajutor poți tu să-mi dai? Ce leac ai pentru mine?

WANGEL (*privind-o întunecat*) Mîine... el nu va mai fi aici. Atunci nenorocirea nu va mai plana deasupra capului tău. Atunci voi putea să-ți redau libertatea. Vom lăsa să se desfacă învoiala dintre noi doi, Ellida.

ELLIDA O, Wangel... Mîine... mîine va fi prea tîrziu!...

WANGEL (*privind înspre grădină*) Fetele! Fetele!... Cel puțin pe ele să le cruțăm... Cel puțin deocamdată.

(*Arnholm, Bolette, Hilde și Lyngstrand vin dinspre grădină. Lyngstrand își ia rămas ban și pleacă spre stîngă. Ceilalți intră în cameră.*)

ARNHOLM Ei, aflați că am făcut niște planuri... HILDE Vrem să ieșim în fiord la noapte și...

BOLETTE Nu, nu'mai spune nimic!

WANGEL Și noi doi am stat aici și am făcut planuri. ARNHOLM' A... adevărat?

WANGEL Mîine, Ellida pleacă la Skjoldviken... pentru o bucată de vreme.

BOLETTE Pleacă?

ARNHOLM E foarte rezonabil, doamnă Wangel.

WANGEL Ellida vrea să se întoarcă acasă. Acasă, la mare.

I HILDE (*făcînd un salt spre Ellida*) Pleci? Pleci de la noi?

ELLIDA (*speriată*) Hilde! Ce-i cu tine? - HILDE (*revenindu-și*) Nimic. Nu, nimic. (*Cu jumătate de*

glas, întorcându-se.) Bine. Pleacă!

BOLETTE (neliniștită) Tată... văd pe chipul tău... Pleci și tu la Skjoldviken!

WANGEL Nu, nu plec. Poate mă voi duce și eu odată și-odată acolo.

BOLETTE Dar vei veni și aici, la noi?...

WANGEL Și aici, desigur...

BOLETTE... Odată și-odată, da!

WANGEL Fata mea dragă, așa trebuie! (Se plimbă prin cameră.)

ARNHOLM (șoptind) Vorbim noi despre asta, Bolette. (Se duce Ungă Wangel. Vorbesc amândoi încet, Ungă ușă.)

ELLIDA (cu jumătate de glas, către Bolette) Ce are Hilde? Să-și iasă din fire, în halul ăsta!

BOLETTE Ai băgat vreodată de seamă după ce tînjește ea de dimineată pînă seara?

ELLIDA După ce tînjește?

BOLETTE Chiar după ce ai venit tu aici, în casă...

ELLIDA Nu, nu... nu pricep de loc!

BOLETTE După o singură vorbă caldă din partea ta!

ELLIDA A! Să fie și asta ceva din ceea ce ar trebui să fac?!

(Își ia capul în mîini și privește nemișcată înaintea ei, străbătută de gânduri și impulsuri contradictorii. Wangel și Arnholm trec, șușotind, în planul din față. Bolette privește înspre camera din dreapta. Pe urmă, deschide ușa camerei.)

254

255

BOLETTE Tată dragă... mîncarea e pe masă. Așa că... dacă vrei...

WANGEL (cu un calm forțat) Da? Perfect! Poftim, profesore! Să mergem să golim cupa de adio cu... cu „femeia mării”.

(Les toți pe ușa din dreapta.)

Actul V

(O parte izolată din grădina doctorului Wangel, lângă eleșteul cu carași. O după-amiază tîrzie de vară.

Intinericul se lasă tot mai mult. Arnholm, Bolette, Lyngstrand și Hilde plutesc de-a lungul malului, spre stingă într-o barcă pe care o împing cu o prăjină.)

◆ HILDE Uite, de-aici am putea sări foarte ușor pe mal.

ARNHOLM Nu, nu, să nu sari!

LYNGSTRAND Eu nu pot sări, domnișoară. v HILDE Nici dumneavoastră, domnule Arnholm puteți sări?

ARNHOLM Nici nu mă gîndesc.

BOLETTE Hai la debarcaderul de lîngă cabine. (împing barca spre dreapta. în același timp, Balles-ted intră prin dreapta, pe cărare, în planul din față, ducînd niște partituri și un corn. Salută pe cei din barcă, se întoarce și vorbește cu ei. Răspunsurile se aud din ce în ce mai departe.)

BALLESTED Ce spuneți?... Sigur, e în onoarea vasului englez. Fiindcă anul ăsta vine aici pentru ultima oară. Dacă vreți să vă delectați din plin cu puțină muzică, să nu mai întîrziați mult. (Strigă.)

Cum? (Clătinînd din cap.) Nu pricep ce spuneți!

(Ellida, cu șalul pe cap, intră prin stingă, urmată de doctorul Wangel.)

256

nu

WANGEL Dragă Ellida... te asigur... mai e timp. E timp destul!

ELLIDA Nu, nu... nu e! Poate sosi dintr-o clipă în alta.

BALLESTED (dincolo de gardul grădinii) A, bună seara, domnule doctor! Sărut mîna, doamnă!

WANGEL (observîndu-l) Dumneata erai? Vom avea concert deseară?

BALLESTED Da. „Uniunea suflătorilor” are intenția să se producă. în perioada asta nu ducem lipsă de ocazii festive. La noapte, va fi concert în onoarea englezului.

WANGEL A englezului? A devenit vizibil?

BALLESTED încă nu. Dar trebuie să apară... e pe după insule. Nici nu știi cînd te trezești cu el, deodată, în fața ta.

ELLIDA Da... exact așa e.

WANGEL (pe jumătate întors spre Ellida) La noapte e ultima călătorie. Pe urmă nu va mai veni...

BALLESTED Trist lucru, domnule doctor. Tocmai de-aia vrem și noi, cum s-ar spune, să-i dăm toate onorurile. Ai, ai, ai! Acuși, acuși trece vara cea veselă. Curînd, toate strîmtorile vor fi închise, cum se spune într-o tragedie.

ELLIDA Toate strîmtorile vor fi închise... da.

BALLESTED Trist lucru să te gîndești la asta. Săptă-mîni și luni întregi am fost copiii veseli ai verii. Ne vine greu să ne reacomodăm cu noaptea polară. Da, cel puțin la început, așa zic eu. Pentru că oamenii pot să se alchi _a...

climatizeze, doamnă Wangel. Da, să știți că pot. (*Salută și iese prin stînga.*)

ELLIDA (*privind spre fiord*) O, ce încordare, ce chin! Ce epuizantă este această ultimă jumătate de oră dinaintea hotărîrii!

WANGEL E, deci, lucru stabilit că vei sta de vorbă cu el?

ELLIDA Trebuie să-i vorbesc! Pentru că trebuie să fac o alegere de bunăvoie.

WANGEL N-ai nimic de ales, Ellida. N-ai dreptul să alegi. N-ai dreptul din cauza mea.

ELLIDA N-o să mă oprești niciodată să aleg. Nici tu, nici nimeni. Îmi poți interzice să plec cu el, să-l urmez, în cazul cînd aș alege să plec cu el. Poți să mă reții aici cu forța, împotriva voinței mele. Poți să faci asta. Dar ca eu să aleg... să aleg în adîncul conștiinței mele... să-l aleg pe el și nu pe

17 — H. Ibsen, *Teatru*, voi. III

257

tine... dacă aș vrea și ar trebui să aleg asta... nu poți să mă oprești.

WANGEL Nu! Ai dreptate. Nu pot să te opresc.

ELLIDA Nimic nu poate sta împotriva hotărîrii mele! Aici, acasă, nu există nimic care să mă atragă sau să mă lege! N-am nici un fel de rădăcini în casa ta, Wangel. Copiii nu-mi aparțin. Sufletul tău nu-mi aparține. Asta e. Niciodată mi mi-a aparținut. Cînd am să plec, *dacă* am să plec, fie cu el la noapte, fie mîine dimineată la Skjoldviken, n-am nici o cheie de predat... nici o vorbă de lăsat, despre absolut nimic. Atît de complet fără rădăcini sînt eu în casa ta. La fel de străină față de orice ca și în prima clipă.

WANGEL Tu ai vrut-o.

ELLIDA Eu n-am vrut așa. N-am vrut nici așa, nici în alt fel. Am lăsat doar ca toate să rămînă așa cum le-am găsit în ziua cînd ți-am pășit pragul. Tu și nimeni altul, ai vrut să fie așa.

WANGEL Mă gîndeam că așa e mai bine pentru tine.

ELLIDA O, da, Wangel, știu și asta! Dar felul cum ai gîndit s-a răzbunat! Pentru că acum nu găsesc aici nici o forță care să mă lege, nimic de care să mă pot sprijini, nici un ajutor, nimic care să mă atragă, nimic din ceea ce ar trebui să fie al nostru, comun și intim.

WANGEL Acum văd și eu totul, Ellida. De aceea trebuie ca, începînd de mîine, să-ți redobîndești libertatea. De-aici înainte, trebuie să-ți trăiești propria ta viață.

ELLIDA Și asta numești tu propria mea viață? Dar propria mea viață a ieșit de pe fîgașul ei cînd m-am însoțit cu tine. (*Frîngîndu-și mîinile, îngrozită și neliniștită.*) Iar acum, la noapte, peste o jumătate de oră, vine cel pe care l-am trădat... cel la care ar fi trebuit să țin nezdruccinat, așa cum a ținut și el la mine! Acum vine și-mi dă, pentru ultima și unica dată... puțința să-mi retrăiesc viața din nou... să-mi trăiesc propria și adevărata mea viață... viața care mă atrage și mă înspăimîntă... și de care nu mă pot elibera. Cel puțin, de bunăvoie!

WANGEL Tocmai de aceea e necesar pentru tine ca soțul tău — și medicul tău — să-ți ia puterea din propriile tale mîini și să acționeze în numele tău.

ELLIDA Da, Wangel, înțeleg foarte bine. Să nu crezi că nu am momente cînd simt că mi-aș putea găsi pacea și

258

mîntuirea dacă aș ajunge pînă la adîncul sufletului tău... și as tine piept chemării și groazei. Dar nu pot să fac asta. Nu,

nu... nu pot!

WANGEL Hai, Ellida... hai să ne mai mișcăm puțin.

ELLIDA Aș dori atît de mult... Dar nu îndrăznesc. Pentru că mi-a spus că trebuie să-l aștept aici.

WANGEL Hai, totuși. Mai ai încă destul timp.

ELLIDA Da, crezi?

WANGEL Mai ai destul timp, te asigur.

ELLIDA Atunci, haidem puțin.

(*Pleacă amîndoi spre dreapta, în prim-plan. în momentul următor apar Arnholm și Bolette, la extremitatea eleșteului.*)

BOLETTE (*observîndu-i pe cei care pleacă*) Ia te uită!...

ARNHOLM (*încet*) Sst!... Lasă-i să plece.

BOLETTE Ați reușit să înțelegeți ce se întâmplă cu ei de câteva zile?
 ARNHOLM Ai observat ceva?
 BOLETTE Mă mai întrebați!
 ARNHOLM Ceva deosebit?
 BOLETTE Desigur. La amândoi. Dumneavoastră nu?
 ARNHOLM Ei, n-aș putea spune precis...
 BOLETTE Ba da, și dumneavoastră ați observat. Dar nu vreți să conștiți o indiscreție.
 ARNHOLM Cred că ar fi bine pentru mama dumitale vitregă, dacă ar face acel mic voiaj.
 BOLETTE Credeți?
 ARNHOLM Mă gândesc dacă n-ar fi poate mai bine pentru toată lumea, ca ea să plece puțin.
 BOLETTE Dacă pleacă acum, în zori, din nou la ea acasă, în Skjoldviken, atunci desigur că nu se mai întoarce niciodată aici, la noi.
 ARNHOLM Bine, Bolette dragă, dar cum îți dai prin minte una ca asta?
 BOLETTE Cred cu toată tăria. Așteptați puțin! Veți vedea... nu mai vine. În orice caz, nu atîta timp cît eu și Hilde sîntem aici în casă.
 ARNHOLM Și Hilde?
 BOLETTE Ei, cu Hilde încă poate că ar mai merge. Pentru că e încă un copil. Și, în fond, cred că o idolatrizează

17*
 259

pe Ellida. Inșă cu mine e cu totul altceva, vedeți dumneavoastră. O mamă vitregă, nu mult mai în vîrstă decît mine...

ARNHOLM Dragă Bolette... pentru dumneata, fără îndoială... cred că nu mai este atît de mult pînă vei putea pleca.

BOLETTE (*cu însuflețire*) Așa spuneți? Ați vorbit cu tata?

ARNHOLM Da, am vorbit.

BOLETTE O, și ce-a spus?

ARNHOLM Hm... e atît de absorbit de cu totul alte gânduri în zilele astea...

BOLETTE Da, da, tocmai ce spuneam și eu.

ARNHOLM Dar atît cit am putut să aflu, nu poți conta pe nici un ajutor din partea lui.

BOLETTE Nici unul!

ARNHOLM Mi-a explicat foarte limpede situația lui. Și gîndește că un asemenea lucru este cu totul imposibil pentru el.

BOLETTE (*cu ton de reproș*) Și v-a lăsat inima să mă amăgiți.

ARNHOLM Fii sigură că n-am făcut asta, Bolette dragă. Depinde doar de dumneata — numai de dumneata — dacă vei voi sau nu să scapi de-aici.

BOLETTE Ce anume depinde de mine? Spuneți!

ARNHOLM Dacă vrei să pleci de-aici în lumea largă. Să înveți tot ce ți-ar plăcea mai mult. Să te bucuri de toate lucrurile după care tînjești mai mult aici, acasă. Să-ți trăiești viața în condiții mai bune, mai luminoase, Bolette. 'Ce spui?

BOLETTE (*bătînd din palme*) Dumnezeuule mare!... Dar e ceva cu totul imposibil! Dacă tata nu vrea, sau nu poate, atunci... Pentru că eu n-am pe nimeni altcineva pe lume, spre care să mă îndrept.

ARNHOLM N-ai putea consimți să primești o mîină de ajutor de la bătrî... de la fostul dumitale profesor?

BOLETTE De la dumneavoastră, domnule Arnholm? Ați avea bunătatea să...

ARNHOLM Să-ți dau o mîină de ajutor? Da, din toată inima. Și cu vorba și cu fapta. Poți să ai toată încrederea. Așadar, ești de acord? Cum? Din toată inima?

BOLETTE Dacă vreau din toată inima? Să plec... Să văd lumea... să învăț ceA*a serios, temeinic? Tot ceea

ce a reprezentat pînă acum pentru mine cea mai nerealizabilă dintre minuni...

ARNHOLM Da, toate astea pot deveni realitate. Cu singura condiție ca să vrei.

BOLETTE Și vrei să contribuiți la toată fericirea asta care nu poate fi exprimată în cuvinte? Vai, nu... spuneți-mi.. cum aș putea primi o asemenea jertfă din partea unui străin?

ARNHOLM De la mine poți foarte bine să accepți orice, Bolette. De la mine poți primi orice.

BOLETTE (*lulndu-i mîinile*) Da, și mie-mi pare aproape că aș putea primi orice! Nu știu cum e; dar... (*Se întrerupe.*) Ah! îmi vine să rîd și să plîng de bucurie! De fericire! A!... Așadar, voi trăi și eu cu-adevărat. Începusem să mă însăpă-mînt, să cred că viața trece pe lîngă mine!

ARNHOLM Nu trebuie să-ți mai fie frică, Bolette dragă. Dar și tu trebuie să-mi spui — sincer de tot — dacă există ceva, ceva care te leagă de locurile astea!

BOLETTE Să mă lege? Nu, nimic.

ARNHOLM Nimic, chiar nimic?

BOLETTE Nu, absolut nimic. Adică... de tata sînt legată într-un fel. Și de Hilde. Dar...

ARNHOLM Ei... de tatăl tău, oricum, mai devreme sau mai tîrziu, va trebui să te desparți. Și Hilde de asemenea, își va găsi într-o bună zi propria ei cale. Asta nu-i decît o chestiune de timp. Dar, încă o dată: nimic nu te leagă, Bolette? Nici un fel de relație... de legătură?

BOLETTE Nu, absolut nimic. Din punctul ăsta de vedere, aș putea pleca oriunde.

ARNHOLM Atunci, dacă-i așa, înseamnă, Bolette dragă, că ai putea să pleci cu mine.

BOLETTE (*bătînd din palme*) Doamne, ce fericită aș fi!

ARNHOLM Pentru că... sper că ai deplină încredere în mine, nu?

BOLETTE Da, toată încrederea!

ARNHOLM Și ai îndrăzni, așadar, în toată liniștea și cu o încredere deplină, să te încredințezi mie, să-ți pui viitorul în mîinile mele, Bolette? Așa e? Nu pregeți?

BOLETTE Nu, desigur că nu! De ce aș pregeta? Cum aș putea gîndi altfel? Dumneavoastră, care sînteți bătrînul meu profesor... voiam să spun... profesorul meu de pe vremuri...

261

ARNHOLM Nu numai despre asta e vorba. Nu vreau să insist asupra acestei laturi a problemei. Dar... Ei... ești așadar liberă, Bolette. Nici un fel de relație, nici un fel de legătură nu te leagă de cineva. Și te întreb deci... dacă ai vrea cumva... dacă ai vrea cumva... dacă ai vrea să-ți legi viața de a mea... pentru totdeauna?

BOLETTE (*tresărind speriată*) A... ce vrei să spuneți? !

ARNHOLM Pentru toată viața, Bolette. Dacă vrei să fii soția mea?

BOLETTE (*pe jumătate pentru ea însăși*) Nu, nu, nu! Asta e imposibil! Cu totul imposibil!

ARNHOLM Ar fi chiar atît de imposibil pentru tine să...

BOLETTE Dar în nici un caz n-ați putut gîndi exact așa cum v-ați exprimat, domnule Arnholm! (*Se uită la el.*) Sau... totuși... Dacă la asta v-ați gîndit... cînd v-ați oferit să faceți atît de mult pentru mine?

ARNHOLM Ascultă-mă, Bolette. Desigur că te-a surprins foarte mult ceea ce ți-am spus...

BOLETTE S-ar fi putut să nu mă surprindă? Din partea dumneavoastră? S-ar fi putut să nu mă surprindă?

ARNHOLM Poate că ai dreptate... Nu știai... nu aveai de unde să știi că eu pentru tine am venit aici.

BOLETTE Ați venit aici... pentru mine?

ARNHOLM Da, Bolette. În primăvara asta am primit o scrisoare de la tatăl tău. Și o întorsătură de frază m-a făcut să cred... hm... că ai păstrat fostului tău profesor ceva... ceva mai mult decît o amintire prietenească.

BOLETTE Cum a putut tata să scrie asta?

ARNHOLM Nici nu se gîndise, de fapt, să scrie așa. Eu însă mi-am închipuit că e aici o fată care ar dori să vin și eu aici... Nu, nu mă întrerupe, Bolette dragă! Și... vezi tu, cînd cineva e ca mine, adică nu mai e propriu-zis la vîrsta tinereții, atunci o asemenea convingere sau închipuire face o foarte puternică impresie. A crescut în mine, treptat, un sentiment viu și plin de grație pentru tine. Am simțit că trebuie să vin la tine. Să te revăd. Să-ți spun că-ți împărtășesc sentimentele pe care îmi închipuiam că le nutrești pentru mine.

BOLETTE Dar acum, cînd știți că nu este așa! Că totul a fost o neînțelegere!

262

ARNHOLM Nu mai pot schimba nimic, Bolette. Imaginea ta, așa cum am purtat-o în mine, va avea

întotdeauna culoarea și amprenta stării sufletești pe care o neînțelegere a fixat-o în mine. Poate că tu nu pricepi destul de bine... Totuși, așa este.

BOLETTE N-aș fi crezut niciodată că e posibil să se întâmple una ca asta.

ARNHOLM Dar acum, când se vede că totuși a fost posibil? Ce spui, Bolette? N-ai putea să te hotărăști să... să devii soția mea?

BOLETTE O, mi se pare cu neputință, domnule Arnholm. Dumneavoastră, care ați fost profesorul meu... Nu pot concepe de loc că aș putea fi în alte relații cu dumneavoastră.

ARNHOLM Bine, bine... dacă ți se pare că asta e cu totul imposibil... Va să zică, relațiile dintre noi rămân neschimbate, dragă Bolette.

BOLETTE Ce vreți să spuneți?

ARNHOLM Eu îmi mențin, totuși, propunerea. Am să mă îngrijesc să poți pleca de-aici și să poți vedea lumea. Să poți învăța ceea ce îți place, într-adevăr să înveți. Să poți trăi în condiții care să-ți asigure independența. De asemenea, am să-ți asigur viitorul mai îndepărtat, Bolette. În mine vei avea întotdeauna un prieten bun, credincios și de încredere. Poți fi pe deplin sigură de asta!

BOLETTE O, Doamne... domnule Arnholm... toate astea sînt cu totul imposibile acum.

ARNHOLM Și asta este imposibil?

BOLETTE Da, gîndiți-vă! După cele ce mi-ați spus... și după răspunsul pe care vi l-am dat... Nu se poate să nu înțelegeți că acum îmi este imposibil să accept ceva atît de mare, care vine de la dumneavoastră. Niciodată, după cele petrecute!

ARNHOLM Vrei, așadar, să rămîi acasă și să-ți irosești viața?

BOLETTE O, e îngrozitor să mă gîndesc la asta!

ARNHOLM Vrei să renunți să mai vezi măcar o parte din lumea largă? Vrei să renunți la tot ceea ce — după cum singură spui — dorești? Să știi că toate sînt fără nici un viitor... și că niciodată n-ai să mai înveți nimic? Reflectează bine, Bolette.

263

BOLETTE Da, da... aveți multă, nespus de multă dreptate, domnule Arnholm.

ARNHOLM Și într-o bună zi... când tatăl tău nu va mai fi... Poate că atunci vei rămîne fără nici un sprijin și singură pe lume. Sau poate că te vei dărui unui alt bărbat pentru care, e foarte posibil, nu vei simți nimic.

BOLETTE O, da... văd bine cît de adevărat este tot ce spuneți... Totuși... Sau, poate, totuși...

ARNHOLM' (*precipitat*) Ei?

BOLETTE (*privindu-l, după o ezitare*) Poate că n-ar fi, totuși, imposibil.

ARNHOLM Ce anume, Bolette?

BOLETTE Să fac... să accept... ceea ce... ceea cemi-ați propus.

ARNHOLM Vrei să spui că ai putea să primești?... Că, în orice caz, ai dori să-mi oferi plăcerea de a mă lăsa să te ajut, ca un prieten credincios?

BOLETTE Nu, nu, nu! Asta niciodată! Asta ar fi în adevăr ceva cu totul imposibil! Nu... domnule Arnholm... ia-mă mai bine!

ARNHOLM Bolette! Așadar, vrei totuși!

BOLETTE Da... cred..! vreau.

ARNHOLM Vei fi deci soția mea!

BOLETTE Da. Dacă vi se mai pare... că puteți să mă luați.

ARNHOLM Dacă mi se pare?... (*Prinzindu-i mîinile.*) O, mulțumesc... mulțumesc, Bolette. De altfel, tot ce-ai

spus... toate ezitățile tale de mai înainte__nu m-au speriat.

Chiar dacă acum nu mi-ai dat inima ta pe de-a-ntregul, am să știu eu să ți-o cîștig. Bolette, am să presar în calea ta numai trandafiri!

BOLETTE Am să pot vedea lumea! Am să pot să-mi trăiesc viața! Așa mi-ai promis.

ARNHOLM Și am să-mi țin făgăduiala.

BOLETTE Și voi putea să învăț tot ce-mi place!

ARNHOLM Eu îți voi fi și profesor! Ca pe vremuri, Bolette! Amintește-ți de ultimii tăi ani de școală...

BOLETTE (*liniștită și în sine*) Inchipuie-ți... să te știi liberă... și să ieși în lumea largă. Și să nu fii nevoită să te mai gîndești cu neliniște la viitor. Să nu te mai întrebă în-

264

grozită dacă vei avea sau nu prozaicele mijloace de existență...

ARNHOLM Nu, asemenea preocupări, asemenea gânduri nu vei mai avea. Și — nu-i așa, draga mea Bolette — și asta e un lucru foarte plăcut? Nu?

BOLETTE Da. Chiar este. Cu siguranță că este.

ARNHOLM (*luind-o de talie*) A, să vezi ce cămin confortabil și plăcut ne vom face. Și ce bine, ce liniștiți și ce plini de încredere vom trăi împreună, Bolette!

BOLETTE Da, încep și eu să... Cred, în fond, că s-ar putea... să fie și așa. (*Se uită spre dreapta și se degajează repede.*) A! Să nu spui nimic.

ARNHOLM Ce este, dragă?

BOLETTE O, e bietul... (*Cu un gest.*) Uite-l acolo.

ARNHOLM Tatăl tău?...

BOLETTE Nu; tânărul sculptor. E cu Hilde.

ARNHOLM A, Lyngstrand. Ce e cu el?

BOLETTE Știi ce slăbit și ce prăpădit e!

ARNHOLM Dacă nu cumva își închipuie numai.

BOLETTE O, nu, așa e. N-o mai duce mult. Ar fi poate cel mai bun lucru pentru el.

ARNHOLM Dragă mea, de ce ar fi cel mai bun lucru?

BOLETTE Pentru că... pentru că, desigur, nu va face niciodată nimic, nici în artă. Hai să plecăm pînă nu vin ei.

ARNHOLM Da, să plecăm, scumpa mea Bolette.

(*Hilde și Lyngstrand apar lingă eleșteu.*)

* HILDE Hei... hei! Domniile voastre nu vor să ne aștepte?

ARNHOLM Bolette și cu mine tocmai pornisem în plimbare.

(*Arnholm și Bolette ies prin stingă.*)

LYNGSTRAND (*rizînd încetișor*) E foarte amuzant acum pe aici! Toți merg perechi. Numai cîte doi.

•* HILDE (*uitîndu-se după ei*) Aș putea să jur că Arnholm îi face curte.

LYNGSTRAND Da? Ai observat ceva?

"> HILDE O, sigur. Nu-i prea greu să observi cînd știi să ții ochii deschiși.

LYNGSTRAND Dar domnișoara Bolette nu-l ia. Sînt sigur.

HILDE Nu. I se pare că e dezgustător de bătrîn pentru ea. Și mai crede că va cheli curînd.

LYNGSTRAND Nu, nu numai de asta. Dar ea, oricum, nu l-ar lua.

- HILDE De unde știi?

LYNGSTRAND Pentru că i-a promis cuiva că se va gîndi la el.

v HILDE Se va gîndi numai?

LYNGSTRAND În timp ce va fi plecat. v HILDE O, atunci cu siguranță că dumitale ți-a promis că se va gîndi...

LYNGSTRAND S-ar putea! * HILDE Ți-a promis ea asta?

LYNGSTRAND Da, închipuiește-ți... mi-a promis chiar ea! Dar să nu-i spui că știi.

« HILDE O, ferit-a Dumnezeu. Sînt tăcută ca mormîntul. LYNGSTRAND Mi s-a părut că e ceva foarte drăguț din partea ei.

i HILDE Și cînd ai să te întorci din nou, ai de gînd să te logodești cu ea? Și pe urmă să te însori?

LYNGSTRAND Nu, nu cred că ar fi cel mai nimerit lucru. În primii ani nici n-aș putea să mă gîndesc la asta. Și cînd, în sfîrșit, m-aș descurca mai bine, atunci ea ar fi puțințel cam bătrînă pentru mine, așa mi se pare...

x HILDE Totuși, ai vrea ca Bolette să se gîndească tot mereu la dumneata?

LYNGSTRAND Da, pentru că ar fi ceva foarte necesar pentru mine. Pentru mine, ca artist, pricepi? Și ea poate foarte bine să facă asta, ea care nu are personal nici o vocație. Oricum, e ceva foarte amabil din partea ei.

v HILDE Crezi că vei putea lucra mai cu spor la opera dumitale, dacă vei ști că Bolette continuă să se gîndească la dumneata?

LYNGSTRAND Da, așa cred. Vezi dumneata, cînd știi că undeva, pe lume, este o femeie tînă, fină și discretă, care visează la tine.... Mi se pare că asta e ceva... așa... așa... Ei, nu știu cum ar trebui să spun.

HILDE Ai vrea poate să spui... captivant?

266

LYNGSTRAND Captivant? Da, da. Captivant voiam să spun. Sau ceva asemănător. (*Privind-o.*) Ce

isteață ești, domnișoară Hilde. Da, da, isteață rău de tot. Când am samă întorc acasă, vei avea cam aceeași vîrstă pe care o are acum sora dumitale. Poate că ai să arăți cum arată ea acum. Poate că vei avea același suflet ca al ei acum. Și poate ai să fii deopotrivă — dumneata și sora dumitale — într-o singură ființă, cu un singur chip. , ' HILDE Ai dori asta?

LYNGSTRAND Nu prea știu. Da, mai curînd cred că da. Dar acum, în vara asta, vreau să fii doar dumneata însăși. Si exact așa cum ești acum.

f HILDE Îți plac mai mult așa?

LYNGSTRAND Da, îmi placi foarte mult. y HILDE Hm... ia spune-mi, ca artist, ți se pare că mă prinde să port mereu rochii de vară, în culori deschise?

LYNGSTRAND Da, mi se pare că îți vin foarte bine. A HILDE Ți se pare că mă avantajează culorile deschise? LYNGSTRAND Da, îți vin admirabil culorile deschise, sînt pe gustul meu.

< HILDE Dar, ia spune-mi... dumneata care ești artist... cum crezi că mi-ar sta în negru?

LYNGSTRAND în negru, domnișoară Hilde? f HILDE Da, complet în negru. Crezi că m-ar prinde?

LYNGSTRAND Negru nu e propriu-zis o culoare pentru vară. De altfel, cred că ai arăta minunat și în negru. Mai ales cu înfățișarea pe care o ai.

< HILDE (*privind în gol*) în negru pînă la gît... Un jabou negru... Mănuși negre... Și un voal lung, negru, lăsat pe spate.

LYNGSTRAND Dacă te-ai îmbrăca așa, domnișoară Hilde, atunci aș dori să fiu pictor... și aș picta o tînă, o delicioasă și îndurerată văduvă.

4 HILDE Sau o tînă și îndurerată mireasă.

LYNGSTRAND Da, s-ar potrivi și mai bine. Dar ai dori să fii îmbrăcată așa?

< HILDE Nu știu. Dar simt că ar fi ceva captivant.

LYNGSTRAND Captivant?

κ HILDE E captivant să te gîndești la asta, nu? (*Arătînd deodată spre stingă.*) Ei, ia te uită!

267

LYNGSTRAND (*uitîndu-se*) Vaporul cel mare englezesc! E chiar aici, la debarcader.

(*Wangel și Ellida apar lingă eleșteu.*)

WANGEL Te asigur, dragă Ellida... te înșeli. (*îi vede pe ceilalți.*) Ei, aici erați? Nu-i așa, domnule Lyngstrand... încă nu se zărește...

LYNGSTRAND Vaporul cel mare englezesc?

WANGEL Desigur!

LYNGSTRAND (*arătîndu-l*) E acolo, domnule doctor.

ELLIDA A!... Știam eu.

WANGEL A venit!

LYNGSTRAND A venit ca un hoț în toiul nopții, s-ar putea spune. Cu totul neobișnuit, fără să facă vreun zgomot...

WANGEL Condu-o pe Hilde la debarcader. Grăbește-te! Hilde vrea, desigur, să asculte muzica.

LYNGSTRAND Da, tocmai voiam să plecăm, domnule doctor.

WANGEL Poate vă ajungem și noi din urmă. Curînd. % HILDE (*șoptit, lui Lyngstrand*) Și ei tot perechi merg. (*Hilde și Lyngstrand ies prin grădină; se aud sunete de fanfară, în continuarea scenei care urmează.*)

ELLIDA A venit! El e aici! Da, da... simt.

WANGEL Ar trebui să intri în casă, Ellida. Lasă-mă să vorbesc singur cu el.

ELLIDA O... imposibil! Imposibil, ți-am mai spus! (*Scoate un strigăt.*) Ah... uite-l, Wangel!

(*Străinul intră din stingă și se oprește pe cărare, dincolo de poartă.*)

STRĂINUL (*salutînd*) Bună seara. Cum vezi, m-am întors, Ellida.

ELLIDA Da, da, da... a sosit ceasul! STRĂINUL Ești gata de drum? Sau nu? WANGEL Vezi bine că nu.

STRĂINUL Nu vorbesc de îmbrăcăminte sau de alte lucruri de-astea. Nu vorbesc de cufere pline. Tot ce-i trebuie

268

pentru călătorie am cu mine, la bord. M-am îngrijit și de cabină pentru ea. (*Către Ellida.*) Te-am întrebat dacă ești gata să pleci cu mine... să pleci cu mine de bunăvoie?

ELLIDA (*implorator*) O, nu mă întreba! Nu mă mai ispită așa.

(*în depărtare se aude clopotul vaporului.*)

STRĂINUL A sunat la bord prima oară. Acum trebuie să spui: da sau nu.
 ELLIDA (*frîgîndu-și mîinile*) Hotărîrea! Hotărîrea pentru toată viața. Să nu mai poți reveni niciodată!
 STRĂINUL Niciodată! Peste jumătate de oră va fi prea târziu!
 ELLIDA (*privindu-l timid și cercetător*) De ce ții atît de neclintit la mine?
 STRĂINUL Nu simți, cum simt eu, că noi ne aparținem unul altuia?
 ELLIDA Crezi... pentru că ne-am făgăduit?
 STRĂINUL O făgăduială nu poate lega pe nimeni. Pe nici un bărbat de nici o femeie, și pe nici o femeie de nici un bărbat. Țin atît de neclintit la tine pentru că *nu pot* altfel.
 ELLIDA (*încet, fremătînd*) De ce n-ai venit mai demult?
 WANGEL Ellida!
 ELLIDA (*întrerupîndu-se*) Oh... atracția, ademenirea și chemarea asta a necunoscutului! Toată puterea mării e adunată aici!
 (*Străinul trece porțița grădinii.*)
 ELLIDA (*adăpostindu-se după Wangel*) Ce înseamnă asta? Ce vrei?
 STRĂINUL Te văd și te aud, Ellida... așadar, pe mine mă alegi totuși pînă la urmă.
 WANGEL (*înaintînd spre el*) Soția mea nu are nici o alegere de făcut. Eu sînt aici ca să aleg pentru ea și ca s-o apăr. Da, s-o apăr. Dacă nu te decizi să pleci de aici și din țară... și să nu te mai întorci niciodată... știi la ce te expui?
 ELLIDA Nu, nu, Wangel! Asta nu!

269

STRĂINUL Ce vrei să faci?
 WANGEL Voi cere să fii arestat... Ca un criminal. Imediat! Înainte de a ajunge pe bord! Pentru că dețin destule date despre crima din Skjoldviken.
 ELLIDA O, Wangel... cum poți...
 STRĂINUL Mă așteptam la asta. Și de aceea (*Scoate un revolver din buzunarul de la piept.*) de aceea m-am pregătit...
 ELLIDA (*aruncîndu-se în fața lui Wangel*) Nu, nu... nu-l omorî! Mai bine omoară-mă pe mine!
 STRĂINUL Nici pe el, nici pe tine. Fii liniștită! Țasta e pentru uz personal. Pentru că vreau să trăiesc și să mor ca un om liber.
 ELLIDA (*într-o excitație crescîndă*) Wangel! Lasă-mă să-ți spun ... să spun ca să audă și el. Poți, dacă vrei, să mă reții aici! Ai și puterea și mijloacele! Și chiar asta vrei să și faci! Dar sufletul meu, toate gîndurile mele, toate năzuințele, toate dorințele, toate nostalgiile nu le poți în-lănțui! Vor jindui și vor zbura spre necunoscutul pentru care am fost creată... și pe care tu mi l-ai închis.
 WANGEL (*cu durere calmă*) Văd bine, Ellida! Pas cu pas, luneci de lîngă mine. Pînă la urmă, atracția ta pentru ceva fără hotar și fără sfîrșit, pentru inaccesibil, îți va tîrî spiritul într-o noapte neagră.
 ELLIDA Da, da... simt și eu... ceva negru... tenebre... filfîie în jurul meu!
 WANGEL Nu vreau să ajungi pînă acolo! Și fiindcă nu e nici o altă salvare pentru tine... în orice caz, eu nu văd alta... De aceea... de aceea sînt de acord... să se strice învoiala noastră. Așadar, acum poți să-ți alegi calea... în cea mai deplină libertate.
 ELLIDA (*îl privește o clipă, amuțită*) E adevărat... adevărat... ce spui tu? Vrei să spui... din toată inima?

270

\
 WANGEL Da... din adîncul inimii mele rănite, asta vreau să spun.
 ELLIDA Și poți tu, poți lăsa să se întîmple asta? WANGEL Da, pot. Pot, pentru că te iubesc atît de mult.
 ELLIDA (*încet, fremătînd*) Atît de aproape... atît de intim... pătrunsesem în tine!
 WANGEL Anii, viața împreună au făcut asta.
 ELLIDA (*frîgîndu-și mîinile*) Și eu... eu care n-am avut ochi să văd...
 WANGEL Gîndurile tale mergeau pe alte căi. Acum însă... acum ești cu totul dezlegată — de mine și de toate ale mele. Acum, propria și adevărata ta viață... poate reintra... din nou în propriul ei făgaș. Pentru că acum poți alege în libertate. Și pe propria ta răspundere, Ellida...
 ELLIDA (*strîngîndu-și capul în mîini și privind înaintea ei, spre Wangel*) în libertate... și pe propria mea răspundere? Pe propria mea răspundere? Asta este... asta e ceva care te transformă!

(Clopotelul vaporului sună din nou.)

STRĂINUL Auzi, Ellida! Sună pentru ultima oară.

Vino!

ELLIDA (*se întoarce spre el, se uită fix la el și rostește energic*) După câte s-au întâmplat, niciodată n-am să plec cu tine!

STRĂINUL Nu vii?

ELLIDA (*încleștându-se de Wangel*) O, niciodată n-am să te pot părăsi după toate astea!

WANGEL Ellida!... Ellida!

STRĂINUL S-a terminat deci totul?

ELLIDA Da. S-a sfârșit pentru totdeauna.

STRĂINUL Văd... E ceva aici mai tare decât voința mea.

ELLIDA Voința ta nu mai are nici greutatea unui fulg pentru mine. Pentru mine ești un om mort... care s-a întors din mare. Și care se va întoarce tot în mare. Dar nu mă mai sperii de tine! Și nimic nu mă mai atrage.

271

—

STRĂINUL Adio, doamnă. (*Sare peste portiță.*) De-acum încolo, nu mai ești... decât un naufragiu în viața mea. (*Iese prin stingă.*)

WANGEL (*se uită un moment la ea*) Ellida... sufletul tău e ca marea, cu fluxul și refluxul ei... De unde a venit transformarea?

ELLIDA O, nu pricepi că transformarea a venit... că trebuia să vină... când am putut alege în libertate?

WANGEL Și necunoscutul... nu te mai atrage?

ELLIDA Nici nu mă atrage, nici nu mă sperie. Am putut să-l văd pînă în adînc... să pătrund în el, dacă aș fi vrut. Abia acum am putut alege. De aceea am și putut să renunț la el.

WANGEL Încep să te înțeleg, încetul cu încetul. Tu gîndești și simți în imagini... și în reprezentări vizuale. Nostalgia și înclinarea ta pentru mare... atracția pentru el... pentru străinul acela... toate erau expresia unei nevoi adînci de libertate, care se trezea și creștea în tine. Nimic altceva.

ELLIDA A, nu știu ce să spun. Știu însă că ai fost un bun medic pentru mine. Tu ai găsit unicul leac pentru mine și ai avut curajul să-l folosești.

WANGEL Da... în situații limită, în pericole extreme, noi, medicii, îndrăznim mult. Așadar, acum te întorci la mine, Ellida?

ELLIDA Da, dragul și credinciosul meu Wangel, mă întorc la tine. Acum pot s-o fac. Pentru că acum vin la tine în libertate, de bunăvoie și... pe propria mea răspundere.

WANGEL (*privind-o afectuos*) Ellida! Ellida! Când te gîndești că acum vom trăi amîndoi cu totul unul pentru celălalt...

ELLIDA ... și cu amintirile vieții noastre comune. Ale tale... ca și ale mele.

WANGEL Da, nu-i așa, draga mea?

ELLIDA Și pentru cei doi copii ai noștri, Wangel.

WANGEL *Ai noștri*, ai spus!

ELLIDA Aceia pe care nu-i am... dar pe care îi voi cîștiga.

272

WANGEL Ai noștri!... (*îi sărută mîinile de mai multe ori, fericit.*) Îți mulțumesc din toată inima mea pentru vorbele astea!

(*Hilde, Ballested, Lyngstrand, Arnholm și Bolette apar în partea stingă a grădinii. În același timp, trec pe cărare tineri și tinere din oraș și sezoniști.*)

HILDE (*cu jumătate de glas, către Lyngstrand*) Ia te uită... ce aer de logodnici au amîndoi, și ea și tata!

BALLESTED (*care a auzit*) E vară, domnișoară!

ARNHOLM (*privind la Wangel și la Ellida*) Acum vaporul englez pleacă.

BOLETTE (*se duce la gard*) De aici se poate vedea mai bine.

LYNGSTRAND Ultima călătorie din anul ăsta.

BALLESTED Curînd, toate strîmtorile vor fi închise, cum spunea poetul. E trist, doamnă Wangel! Și acum, veți lipsi și dumneavoastră cîtăva vreme. Mîine plecați spre Skjoldviken, așa am auzit...

WANGEL Nu... nu mai e vorba de nici o plecare. Pentru că în noaptea asta ne-am hotărît altfel...

ARNHOLM (*uitîndu-se cînd la unul cînd la altul*) Ah... adevărat?

BOLETTE (*venind în față*) Tată... adevărat?

HILDE (*avîntat, spre Ellida*) Rămîi cu noi, totuși?

ELLIDA Da, Hilde dragă... dacă mă iubești. ^ HILDE (*luptînd cu rîsulșicu plînsul*) Ah... închipu-
ie-ți — dacă o iubesc... eu...

ARNHOLM (*Ellidei*) Dar asta-i o adevărată surpriză!...

ELLIDA (*zîbind, grav*) Ei, vezi dumneata, domnule Arnholm?... Ții minte... ce am vorbit ieri? Cînd
cineva s-a obișnuit să trăiască departe de mare... pe uscat... nu-și mai găsește drumul înapoi... la mare.
Și nici la viața de mare.

BALLESTED Dar asta e curat povestea cu sirena mea!

ELLIDA Cu oarecare aproximație...

18

273

BALLESTED Cu deosebirea doar că sirena... moare din cauza asta. De altfel, oamenii... ei se pot
aclam... acli... matiza. Da, da, vă asigur, doamnă Wangel, ei pot să se a-cli-ma-ti-ze-ze!

ELLIDA Da, în libertate, pot, domnule Ballested!

WANGEL Și pe propria răspundere, Ellida dragă.

ELLIDA (*rapid, Intinzîndu-i mina*) Da, așa e, Wangel... Pe propria răspundere...

(*Vaporul cel mare iese fără zgomot din fiord. Muzica se aude din ce în ce mai tare, dinspre țărm.*)